

SLOVENSKA VEŠTNIK

Letnik XVI.

Celovec, petek, 4. avgust 1961

Štev. 31 (1003)

SILE MIRU

se bodo sestale v Beogradu

Vedno bolj se bliža začetek konference šefov izvenblokovskih držav, ki se bodo 1. septembra sestali v Beogradu, da proučijo trenutni položaj v svetu in pregledajo možnosti za ohranitev svetovnega miru.

Nekaj tednov pred konferenco teh držav se je položaj v svetu močno poslabšal. Čeprav so izkušnje zgodovine dovolj jasno pokazale, da vojna ni in ne more biti sredstvo za urejanje sporov med državami, je letošnje leto kljub temu leto nenavadno nevarnih mednarodnih zaostritev, ki mečejo grozljivo senco na človeštvo: senco novih oboroženih spopadov, ki se ob eni sami majhni nepredvidnosti ene ali druge strani lahko izrodijo v splošno prelihanje krvi — v tretjo svetovno vojno. Tako imenovana »berlinska kriza«, nedavni napad Francije na Tunizijo in povečanje vojaških izdatkov na Vzhodu in Zahodu so le posamezni znaki tragičnega dejstva, da nekatere sile pretresljivih naukov zgodovine niso vzele dovolj resno.

Kljub temu pa letošnje leto ni samo leto nevarne zaostritev mednarodnega položaja, marveč hkrati tudi leto najširše mobilizacije vseh miroljubnih sil, ki ne opazujejo več pasivno nevarnega dogajanja, temveč skušajo nanj vplivati s težo svoje moralne in politične moči, ki je lastna državam »aktivne neutralnosti«. Bližnja beograjska konferenca izvenblokovskih držav je vidni izraz tega prizadevanja, je plod dolgotrajnih naporov vseh tistih sil, ki so pravilno spoznale, kam vodi blokavska politika: v nadaljnjo zaostritev odnosov med državami, v stopnjujoče se oboroževalno tekmovalstvo in s tem v čedalje večjo nevarnost za mir v svetu.

To spoznanje bo dajalo beograjski konferenci tudi okvir in ustrezno temu okviru bodo njene naloge in njena prizadevanja. Države, ki niso vezane na ugled enega ali drugega bloka, ki svojih interesov ne vežejo na propagandne in politične uspehe blokavskega tekmovalstva, se bodo trudile za to, da s konstruktivnimi in kompromisnimi predlogi v prvi vrsti zaustavijo nadaljnje poslabšanje mednarodnih odnosov ter da pripravijo obe blokovski velesili k temu, da se vzdržita dejanj, ki vodijo k novemu poslabšanju položaja.

Danes je vsakomur jasno, da se z oboroženo silo ne more reševati spornih vprašanj, če nečemo povzročiti katastrofe vsega človeštva; prav tako je jasno, da spornih vprašanj, ki so se nakopičila v šestnajstih letih blokavskega boja za nadmoč v svetu, ni mogoče reševati s pozicij sile. Izhod iz današnjega nezavidljivega položaja je samo v potrepeljivih in konstruktivnih razgovorih, kjer ne sme biti prostora za propagandne tirade, ne za grožnje in ne za izsiljevanja, skratka v razgovorih, na katerih se morata obe strani srečati kot partnerja z iskrenim namenom, da skupno zgladita pot do medsebojnih sporazumov.

In prav to je politika, ki jo zasledujejo države, katerih vodilni predstavniki se bodo meseca septembra sestali v Beogradu. Zato je pomen beograjske konference izvenblokovskih držav izredno velik, naravnost zgodovinski, ne samo zato, ker so se te države odločile, da organizirano in združeno nastopijo na mednarodni pozornici v obrambo miru, marveč predvsem zato, ker je prišlo do take odločitve prav v času, ki nujno terja tako intervencijo. To je tudi vzrok, da se zanimanje za konferenco stalno veča po vsem svetu, da mnogi milijoni ljudi prav od tega sestanka pričakujejo pozitivne zaključke v korist ohranitve miru.

Ne smemo pa prezreti dejstva, da se beograjska konferenca kljub temu ne bo odvijala v idealnih pogojih. Oba bloka namreč skušata njen pomen zmanjšati ali ga celo zanikati, češ, kako je mogoče govoriti proti blokovski razdelitvi, hkrati pa ustvarjati tretji blok. Toda ni treba posebej poudarjati, da tukaj ne gre za ustanavljanje novega, tretjega bloka, marveč za skupen nastop držav, ki jih ne glede na njihovo družbeno ureditev vežejo enotni ali zelo podobni pogledi na najvažnejša mednarodna vprašanja,

Nameravana povezava med EWG in EFTA naj bi pomenila pomemben korak na poti k „združeni Evropi“

O „združeni Evropi“ se že dolgo in mnogo govori, delajo se načrti, razpravljajo se o potrebnih ukrepih, nihče pa še ne ve, kako naj bi ta „združena Evropa“ dejansko izgledala. Niti še ni bilo ugotovljeno, katera pot bi res lahko privedla do take združitve, kajti vsi dosednji poskusi so se izkazali za neuspešne. Predvsem pa doslej še ni bilo mogoče doseči soglasnega mnenja, katere države naj bi obsegala bodoča „združena Evropa“, da ne bi obličala nekje sredi poti, kakor se je to zgodilo pri tako imenovanem Evropskem svetu, ki je bil zamišljen kot začetna faza „združene Evrope“, je pa ostal omejen na nekaj zahodnoevropskih držav. O resnični „združeni Evropi“ pa je pod takimi pogoji nestvarno govoriti, saj se Evropa ne konča nekje na Odri in Karavankah, marveč sega tja do Urala in Sredozemskega morja.

Težave pa niti niso le glede vključitve ali izločitve držav vzhodne in južne Evrope, marveč se dnevno in vedno večji meri pojavljajo celo med zahodnoevropskimi državami samimi. Najboljši dokaz za to je dejstvo, da so te države že pri gospodarskih vprašanjih naletele na tako velika nasprotstva, da obstojita danes dva različna zahodnoevropska trgovinska bloka — EWG in EFTA. V obeh so zastopane države, ki

veliko govorijo o „združeni Evropi“, vendar poti tja še vedno niso našle, čeprav se politično nagibajo vse v isto smer.

V zadnjem času je sicer opaziti močnejša stremeljena po nekakšnem zblizanju med EWG in EFTA, toda korak od teorije do prakse ni tako enostaven, kot bi morda na prvi pogled izgledalo. Glavna ovira je ustroj EWG, ki ni omejen zgolj na gospodarstvo in trgovino, marveč sega tudi na

Južna Tirolska:

Na račun in v škodo prizadete manjšine

ekstremistični elementi s politiko dinamita ovirajo vsako rešitev

Neprižadeti opazovalec — v konkretnem primeru Južne Tirolske kažejo to zlasti glasovi iz Švice — je po dogodkih zadnjih tednov moral priti do zaključka, da je imela Avstrija pri dosedanjih naporih za rešitev spora z Italijo nesrečno roko. Ne samo, da je šla pred Združene narode prav v času, ko je svetovni forum vsled drugostranske zaposlitve uspel pokazati zelo malo razumevanja za problem malega Južnega Tirola sredi Evrope, marveč še posebno zaradi tega, ker je po zaslugi ali bolj po krivdi ekstremističnih krogov stavila vse na eno karto — zdaj ali nikoli je treba izsiliti maksimalne uspehe.

Tako ravnanje je nujno imelo svoje pogubne posledice: moralnim pripravam potom borbenih člankov in pozivov v tisku so kot temna senca sledile bojevitve akcije in na Južnem Tirolskem se je vsako noč razletelo enkrat več drugič manj kilogramov dinamita. Kljub temu pa eksplozije same stvari morda še ne bi privedle do viška (saj bi varnostnim organom prej ali slej uspelo vzpostaviti mir in red), če se ob tej priložnosti ne bi razkrilo tudi ozadje dobro pripravljene in centralno vodene akcije.

Danes je vsekakor prepozno, če vodstvo južnih Tirolcev priznava, da prihajajo atentatorji iz njihovih vrst; prav tako storjenega ni mogoče več spraviti iz sveta, če na Dunaju zdaj zagotavljajo, da Avstrija oficijelno nima nobenega opravka z atentati. Dejstvo je in ostane, da je italijanska policija izsledila cele zaloge razstreliva, ki nesporno izvirajo iz Avstrije in Zahodne Nemčije. In krona vsemu še dokazana povezava južnotirolskih funkcionarjev z ekstremističnimi krogi Zahodne Nemčije ter indiskretno odkritje znanega švicarskega lista, da so vodilni avstrijski predstavniki že dalj časa vedeli za priprave zadnjih neodgovornih akcij na Južnem Tirolskem.

od katerih je danes odvisna ohranitev miru. Predvsem so to države, katerih narodi so si svobodo in neodvisnost izbojevali v junjskem boju proti tujemu gospodstvu in zato te ideale še posebno visoko cenijo. To so sile miru, ki odklanjajo sleberno zatiranje, vsako zapostavljanje ter se dosledno prizadevajo za take odnose med narodi in državami, ki so zgrajeni na enakopravnem sodelovanju in medsebojnem spoštovanju.

Zato tudi bližnja konferenca izvenblokovskih držav v Beogradu ne bo in ne more biti naperjena proti enemu ali drugemu bloku, marveč ima samo namen prispevati k temu, da bi se stališča vseh zblížala v konstruktivnih naporih za rešitev spornih vprašanj, s tem pa k odstranitvi medsebojnega nezaupanja, k utrditvi in ohranitvi pravičnega miru, ki si ga želijo vsi narodi širom sveta.

področja politike in obrambe, ravno zaradi tega pa je v sedanji obliki nesprijemljiv za večino držav-članic EFTA, ki so se obvezale, da bodo vodile nevtralnopolitično; med temi je tudi Avstrija. Nekoliko manjša je ta ovira za Anglijo, zato je leta v zadnjem času tudi najbolj napredovala v svojih prizadevanjih za zblizanje z EWG in je britanska vlada pred nekaj dnevi sporočila svoj sklep, da bo začela konkretna pogajanja za vključitev Anglije v EWG.

Ker pa je tudi Anglija trenutno še članica EFTA, njena pot seveda ne bo mogla iti mimo ostalih partnerjev tega gospodarskega združenja. Na zadnjem zasedanju ministrskega sveta EFTA so tudi sprejeli sklep, po katerem se bodo pogajanja z EWG vodila sporazumno z vsemi v EFTA združenimi državami, za katere bodo sedanji poskusi Anglije nedvomno koristne izkušnje, predvsem pa bodo pokazali, če je sploh možna zgraditev mostu med EFTA in EWG.

Pot do take povezave je vsekakor še zelo dolga in polna najrazličnejših ovir. In ne samo to: čeprav bi nekega dne res uspelo doseči ožjo povezavo med vsemi državami, ki so združene v obeh zahodnoevropskih gospodarskih blokih, to še davnine ne bi pomenilo dosege glavnega cilja — „združene Evrope“. Taka združitev bo ostala še naprej neživljenjska sanjska tvorba posebno zato, ker so danes še vedno zelo močne fiste sile, ki namesto odstranjevanja mejnih pregrad s svojjo politiko in propagando umetno postavljajo med narode in države tako imenovano železno zaveso. To pa ni politika „združene Evrope“, marveč politika hladne vojne z vsemi škodljivimi posledicami.

Slovinci v Italiji

opozarjajo na razmere, v katerih živijo

V Trstu je bilo zadnje nedeljo že drugo zborovanje slovenskih občinskih svetovalcev, na katerem so sprejeli štirinajst resolucij, ki opozarjajo na razmere, v katerih živi slovenska manjšina. Prva resolucija govori o vprašanju šolstva, druga zadeva popis prebivalstva po narodnosti, tretja obravnava vprašanje delne avtonomije in četrtja se tiče umetnega naseljevanja istrskih beguncev na slovenskem etničnem ozemlju.

Zaradi pomanjkanja prostora bomo obširneje o resolucijah slovenskih občinskih svetovalcev v Italiji poročali v prihodnji številki našega lista.

Gorenjska je veličastno proslavila 20-letnico vstaje in ljudske revolucije

Poleg drugih prireditelj, kot v Radovljici, na Jesenicah in v drugih krajih, je Gorenjska z osrednjo proslavo v Kranju slovesno obhajala 20-letnico vstaje in ljudske revolucije. Na teh prireditvah so mnogi desetletični ljudi obujali spomine na častno preteklost ter izpričali neomajno vero v svetlo prihodnost.

V Kranju so zadnje nedeljo v okviru osrednje proslave odkrili spomenik revolucije, delo akademskega kiparja Lojzeta Dolinarja, spomenik, ki spada med najlepše v Sloveniji. Na prireditvi se je zbralo okoli 50.000 ljudi iz vseh predelov Gorenjske, navzoči so bili tudi številni visoki predstavniki političnega in javnega življenja Slovenije s predsednikom Ljudske skupščine LRS Miho Marinkom na čelu.

Zvezni ljudski poslanec Vinko Hafner, eden izmed organizatorjev vstaje na Gorenjskem, je v svojem slavnostnem govoru poudaril zgodovinski pomen dogodkov pred 20. leti, ko so tudi na Gorenjskem počili prvi partizanski strelci. „Ti strelci so bili iskra mogočnemu požaru, ki je nazadnje pogoltna okupatorja iz naših lepih krajev in upepeljal njegove zločinske načrte o iztrebljanju našega ljudstva. In še nekaj: ti strelci so bili dramatičen prelom z našo tradicionalno poslušnostjo tujcu in nenaden, nikdar prej doživljen vzpon najglobljega domoljubja našega človeka.“

Govornik je nato orisal potek narodnoosvobodilne borbe na Gorenjskem ter poudaril sijajno zmago, ki jo je slovenski človek izbojeval v večletnem boju proti tujim nasilnikom. Nato je govoril o obnovi in izgradnji domovine po osvoboditvi in dejal: Ideali, za katere smo se borili, so že obrodili obilen sad, veliko stvaritev pa je še pred nami. Svoboda že imamo, ustvariti pa si bomo morali še lepše življenje. Za človeka je bilo v naši državi že veliko narejenega, vendar v razvoju ne smemo počivati, prizadevati se moramo, da bomo dosegli še več.

„Senzacija“, ki je laž

Koroška javnost ali bolje povedano tisti njen del, katerega štejeta med svoje bralce dva koroška lista, ki zelo rada trdita o sebi, da sta najbolj razširjena na Koroškem, je spet bogatejša za »senzacijo«: Klerikalna »Kleine Zeitung« na sedmi in socialistična »Die Neue Zeit« kar na prvi strani sta namreč prejšnji teden vedeli poročati, da so v sosedni Jugoslaviji še vedno taborišča vojnih ujetnikov in da je skupina takih revežev po dolgi poti, polni pustolovščin in nečloveških naporov, srečno pribežala v Avstrijo, na Koroško. Toda njuni »senzacija« je bilo odmerjenih le nekaj ur življenja, potem se je razpočila kot mehurček iz milnice in ostalo je le to, kar je vsak resni, preudarni in predvsem resnicoljubni človek že od vsega začetka pričakoval: gnusna laž in obrekovanje, za avtorje »senzacije« pa še brezmejna blamaža. Kajti varnostne oblasti so ugotovile, da si je celotno bajko o pobegu vojnih ujetnikov iz Jugoslavije izmislil neki Peter Haine, že večkrat zaradi kletanja in tatvine obsojeni ter iz Avstrije izgnani nemški državljan.

Ne bomo se spuščali v podrobnosti, ki sta jih omenjena lista navajala o edinstveni odisejki dozdavnih vojnih ujetnikov. Tudi ni ni tako važno, da je bilo v teh poročilih

1000. Nummer des „Slovenski vestnik“

Am 14. Juli feierte das Organ der Kärntner Slowenen, „Slovenski vestnik“, seinen 15jährigen Bestand und die 1000. Folge, die als Festnummer herauskam. Sie enthält Beiträge in deutscher Sprache von Landeshauptmann Wedenig, der der Wochenzeitung zu ihrem Jubiläum einen kurzen Begrüßungsbeitrag widmete, in dem er hervorhob, dass die slowenischsprachige Presse als traditionelle Stimme des zweiten Volkstums zur Entspannung in Kärnten beitragen möge. Intendant Peter Goritschnig behandelte die slowenischen Sendungen im österreichischen Rundfunk. Ein weiterer deutscher Aufsatz von einem „deutschsprachigen Kärntner unter slowenischen Landsleuten“ nimmt zur politischen Entwicklung der Minderheit in Kärnten Stellung, während Michael Gutfenbrunner sich in seinem Aufsatz „Meinen slowenischen Landsleuten gewidmet“ mit den herkömmlichen politischen Schlagworten auseinandersetzt. In deutscher Sprache legt schließlich Dr. Franz Zwitler in seiner Abhandlung „Unsere Politik — loyal und konstruktiv“ die Minderheitenpolitik der Slowenen dar. Slowenische Beiträge zum Jubiläum lieferten eine Reihe bekannter Mitarbeiter des slowenischen Wochenblattes, das auch eine Glückwunschkarte von Prof. B. Schreiner, Obmann des Kroatianischen Kulturvereines im Burgenland, enthält.

»Kärntner Landes-Zeitung«, Klagenfurt

govora o »ubogih« SS-ovcih in celo o »sinu« hitlerjevskega generala Guderiana; če se nekateri ljudje še vedno tako navdušujejo za »junake« nacističnih zločincev, da si jih enostavno izmišljajo, potem je to njihova stvar.

Nikakor pa to ni več stvar osebnih interesov tega ali onega posameznika, če gre za obveščanje javnosti, in sicer za obveščanje v taki obliki, ki močno škoduje dobrim odnosom med narodi in državami. V tem primeru je tako početje skrajno neodgovorno in krivda ne pade samo na posameznega urednika, marveč v enaki meri tudi na stranko ali skupino, ki stoji za listom.

Ker smo od »Kleine Zeitung« vajeni že marsikaj, se ne izplača, da bi v tej zvezi govorili o njej in njenem pisanju; tudi ni naša skrb, kako laž in bujskanje spravi v sklad s

Letošnji koroški velesejem

kot jubilej avstrijskega lesnega sejma

Desetič bo letos v okviru koroškega velesejma prirejen avstrijski lesni sejem, ki daje koroški prireditvi iz leta v leto večji in bolj mednarodni značaj in pomen. Iz nekdanj lokalne koroške prireditve se je v teh letih razvila daleč po svetu priznana strokovna razstava, ki pritegne vsako leto več interesentov, ne samo tistih, ki pridejo kot razstavljalci, marveč tudi in predvsem onih, katerih navzočnost na sejmu je povezana z naraščajočimi trgovskimi zvezami predvsem na področju lesnega gospodarstva, ene najbolj važnih gospodarskih panog Avstrije.

Zato je razumljivo, da zavzema na Koroškem velesejmu vedno večji obseg tisti del razstave, ki je posvečen surovini les, tako lesnemu gospodarstvu kakor tudi lesno-predelovalni industriji. Tudi tri sosedne dežele — Italija, Jugoslavija in Nemčija — polagajo pri svojem sodelovanju največjo pažnjo na to panogo: Italija kot tradicionalni odjemalec avstrijskega lesa in s Trstom kot izvoznim pristaniščem; Jugoslavija s svojo lesno-predelovalno industrijo; Nemčija pa predvsem s svojimi stroji za lesno industrijo. Pa tudi drugače so imenovane tri dežele najbolj zastopane na koroškem velesejmu, kar je izraz močnega trgovskega prepletanja.

Do 15. julija je bilo za letošnji koroški velesejem prijavljenih skupno 1.027 razstavljalcev. Od teh jih je 207 iz inozemstva in so najbolj zastopane Zahodna Nemčija (59 razstavljalcev), Jugoslavija (53) in Italija (26). Nadalje bodo letos razstavljalce v Celovcu še Belgija (4), Danska (2), Vzhodna Nemčija (2), Francija (10), Velika Britanija (9), Grčija (1), Indija (1), Kanada (1), Nizozemska (7), Perzija (1), Portugalska (1), Švedska (7), Švica (14), Španija (1) in Združene države Amerike (8 razstavljalcev).

Med avstrijskimi zveznimi deželami bo po številu razstavljalcev najbolj zastopan Dunaj s 189, sledi mu Koroška s 150, Štajerska (64), Zgornja Avstrija (42), Salzburg (21), Nižja Avstrija (18), Tirolska (14), Predarlška (6) in Gradiščanska (3 razstavljal-

katoliško moralo. Toliko bolj odločno pa je treba spregovoriti o »Die Neue Zeit«.

Spomnimo se samo, da je bila prav »Die Neue Zeit«, ki je lani vedela povedati o »splošnem razburjenju« med prebivalstvom zaradi postavitev spomenika žrtvam fašističnega nasilja v Železni Kapli; prav tako je edino »Die Neue Zeit« pisala o »atentatu« na vojaški spomenik v Železni Kapli; in zdaj spet »Die Neue Zeit«, ki je posebno obširno in trmasto poročala o junaškem pobegu »vojnih ujetnikov« iz Jugoslavije. In vse njene »senzacije« so se zelo hitro razkrinkale kot umazane laži, namenjene bujskanju naroda proti narodu in blatenju sosedne države.

Mislimo, da je treba enkrat z vso resnostjo postaviti vprašanje: Ali je »Die Neue Zeit« glasilo koroške SPÖ, ali pa je list enega ali dveh od »Velike Nemčije« podedovanih urednikov? Na to vprašanje bo moralo vodstvo SPÖ dati zelo jasen odgovor in se sprijazniti tudi s potrebnimi konsekvencami, kajti sicer bo »Die Neue Zeit« s svojim sedanjim pogosto vse prej kot socialističnim pisanjem povzročila stranki in njenemu ugledu še večjo, nepopravljivo škodo!

Vedno več delavskih invalidnih rentnikov

Predsednik pokojninske zavarovalnice — deželni urad Graz — pri kateri so za starostno rento zavarovani štajerski in koroški delavci, je ob priložnosti ogleda zdravilišča za srčna obolenja in motenje krvnega obtoka med drugim povedal, da je med 100 avstrijskimi delavskimi rentniki 58 invalidnih rentnikov, medtem ko jih je le 42, ki dosežejo normalno starostno rento. Na Koroškem in Štajerskem je razmerje tudi značilno, kajti v obeh deželah štejejo skupno 24.187 invalidnih rentnikov nasproti 20.154 starostnim rentnikom.

Zelo hitro naraščanje invalidnih rentnikov je pereče vprašanje za narodno gospodarstvo. Pravijo, da delavci prerano opešajo v svoji delovni sposobnosti predvsem zaradi dvigajoče se brzine v delovnem procesu ter čezmernega telesnega in duševnega napora. Do skrajnosti izkoriščenost človeka vodi do zgodnje onemoglosti in nesposobnosti za delo. Srce trpi in največ delavcev je, ki morajo zaradi srčnih obolenj in motenja krvnega obtoka predčasno prekiniti svoje poklicno delo. Uvrstiti se morajo med invalidne rentnike.

O zdravilišču za zdravljenje obolelih na

srcu in motenju krvnega obtoka v St. Radegund na Štajerskem smo že poročali. Zdravilišče je izvedeno in opremljeno po vseh modernih vidikih sodobne tehnike in izkušnjah zdravstvene vede. Brez dvoma je ustanova zelo koristna naprava, kjer upajo z ustreznim zdravljenjem ohraniti za delo marsikatero koristno delovno moč v prid gospodarski dejavnosti. Zeleti je le, da se ta vrst zdravilišč v Avstriji še izgradi in zgosti, kajti to zdravilišče ne zadostuje za vse potrebe v državi, ker more v enem turnusu sprejeti le 96 pacientov. Predsednik štajerske pokojninske zavarovalnice je opozoril na dejstvo, da so v Nemčiji in v Sovjetski zveži že pred leti postavljali zdraviliščne domove za bolne na srcu ali trpeče na motenju krvnega obtoka.

Potrebna je nadaljnja izgradnja zdravstvene oskrbe za delavce v naši državi, ker številke o rentnikih, ki morajo kot invalidi predčasno zapustiti svoja delovna mesta, govore dovolj glasno o tej nujnosti. Ob tem razvoju pa postaja tudi vedno bolj utemeljena in upravičena zahteva po znižanju rentne starosti, ker po statistiki že danes manj kot polovica vseh delavcev ne doseže zakonito določene rentne starosti.

ci). Vsem tem pa je treba prišteti še številna podjetja, ki se bodo velesejma udeležila v obliki posebnih razstav, katerih bo letos kar 15.

Predvidene so namreč posebne razstave zveznega sveta za lesno gospodarstvo, lesno-predelovalne industrije, gozdarstva, kmetijske zbornice, KELAG, avstrijskih zveznih železnic, posameznih obrti, zbornice za delavce in nameščence, tujskega prometa, instituta za pospeševanje gospodarstva itd. V glavnem bodo te razstave prikrojene na lesno gospodarstvo in na pomen lesa v vsakdanjem življenju. Tako bomo videli pot lesa od pogodovanja in nege gozdov mimo žagarske industrije do polizdelkov iz lesa ter do končne uporabe lesa v vseh oblikah.

Vendar koroški velesejem ni omejen zgolj na les in lesno gospodarstvo, marveč bo obsegal tudi razstave drugih panog gospodarstva, industrije, kmetijstva in obrti. Tako bo vzbujala posebno pozornost letošnja razstava koroškega tujskega prometa, prirejena pod geslom »Pri nas na obisku«; prikazovala bo razvoj tujskega prometa od prvih začetkov pa do danes. Zbornica za delavce in nameščence bo na velesejskem prostoru odprla nov paviljon, kjer bo posvetila svojo skrb pravilnemu nasvetovanju konzumentov. Poglej tega pa bo na velesejmu videli tudi vse druge proizvode in dosežke raznih panog industrije in obrti, medtem ko bo med inozemskimi razstavljalci tudi tokrat posebno privlačen jugoslovanski paviljon.

Še to naj povemo: letošnji koroški velesejem, povezan z jubilejnim 10. avstrijskim lesnim sejmom, bo trajal od 10. do 20. avgusta. Za obiskovalce velesejma nudijo železnice in avtobusi običajni 25-odstotni popust.

Nekaj iz statistike motornih vozil

Iz statistike o stanju motornih vozil v Avstriji je razvidno, da pride na Dunaju na vsako 16. osebo po eno motorno vozilo, na Solnograškem na vsako 14., na Predarlškem pa na vsako 17. osebo. Vsak 23. Avstrijec vozi s kakršnim koli motornim vozilom.

Dne 31. oktobra 1960 so zaznamovali v Avstriji 929.945 motornih vozil in razen tega 384.164 mopredov in koles s pomožnimi motorji. Od leta 1958 do 1959 se je število motornih vozil dvignilo za 8,5 odstotka, od leta 1959 na leto 1960 pa za 8 odstotkov. Osebnih motornih vozil so registrirali 400.367, kar pomeni leta 1960 nasproti stanju v letu 1959 za 19 odstotkov prirastka. Nekaj več kot polovica vseh motornih vozil je v posesti nesamostojnih pridobitnikov.

V nekaterih drugih državah Evrope je povprečno stanje motornih vozil še višje. Na Švedskem pride na primer na vsakega 6. prebivalca, v Franciji in Angliji na vsakega 9., v Švici pa na vsakega 10. prebivalca po eno motorno vozilo.

Največ osebnih motornih vozil je tipe Volkswagen. Temu sledijo tipe Opel, Steyr-Puch, Steyr-Fiat in Ford vozila. Močno je zastopana tudi tipa Renault. Med tem časom se je zelo dvignilo tudi število težkih motornih vozil ter zaznamujejo pri 6, 7 in večtonskih vozilih prirastek nad 50 odstotkov. Znatno je naraslo tudi število vlačilnih strojev, traktorjev in specialnih motornih vozil.

Toda kar tiče primere prometnih nezgod, izkazuje statistika za Avstrijo žalosten rekord. V pred nedavno objavljeni statistiki Združenih narodov je navedeno, da se je pri nas od leta 1953 do leta 1960 med trinajstimi državami, kjer so izvedli raziskavanja, število smrtno poškodovanih žrtev motoriziranega cestnega prometa podvojilo. Leta 1953 je zgubilo na avstrijskih cestah življenje 975 oseb, poškodovanih pa je bilo 30.766 ljudi. Nasproti temu je bilo leta 1960 na avstrijskih cestah 1918 ljudi ubitih ob motoriziranem prometu, poškodovanih pa nič manj kot 65.599.

Iz statistike Združenih narodov so med drugim nadalje posnete vznemirljive številke o stalnem naraščanju žrtev cestnega prometa. Leta 1953 je bilo v 13 zahodnoevrop-

PO ŠIRNEM SVETU

KAIRO. — Z zvezi s francosko-tunizij-skim sporom glede Bizerte je vodil tunizijski zunanji minister Mokadem razgovore s predsednikom Združene arabske republike Naserjem, med katerimi je Naser izrazil pripravljenost ZAR, unčikovito pomagati Tuniziji v boju proti francoski agresiji. V ZAR je bila medtem ustanovljena prostovoljna enota za pomoč Tuniziji, v katero se je vključilo 1200 bojevnikov, predvsem študentov, rezervnih oficirjev in udeležencev bojev ob sueški krizi.

LONDON. — Načrt britanske vlade za varčevanje med angleškim prebivalstvom ni naletel na najboljši odmev. Zlasti je deležen kritike zato, ker skuša glavno zvaliti na rame malega delovnega človeka. V tej zvezi je sprožil laburistični član britanskega Spodnjega doma William Hamilton zelo viharno razpravo, ko je vprašal: »Kako je mogoče, da danih, ko si britansko ljudstvo prizadeva prihraniti čim več denarja, princesa Margareta 50.000 funtov šterlingov za adaptacijo stanovanja. Kako to, da se velika večina žrtvuje in da je neka brezpomembna manjšina privilegirana?«

TEL AVIV. — V Izraelu živi danes okoli 2.100.000 ljudi. Skoraj polovica teh ljudi se je preselila po ustanovitvi te države leta 1948, torej v zadnjih 13 letih. 450.000 Židov se je doselilo iz Evrope, 280.000 iz Azije, 250.000 iz Afrike in 20.000 iz Amerike ter Avstralije.

MOSKVA. — Pred nedavnim je bil v Moskvi objavljen osnutek novega programa KP SZ, ki ga bo prvi sekretar partije Nikita Hruščev predložil XXII. kongresu KP SZ. To je tretji program sovjetske KP od njene ustanovitve do danes in ga uradno označujejo kot program »izgradnje komunistične družbe«. V programu je napovedano, da bo Sovjetska zveza do leta 1980 prehitela Ameriko in bo v Sovjetski zvezi dosežena najvišja življenjska raven na svetu sploh. Program govori tudi o pomenu miroljubnega sožitja in boja za mir, hkrati pa vsebuje že znane očitke na račun Jugoslavije, ki jo dolži revizionizma. V tem delu programa je rečeno, da je nemogoče, celo škodljivo in nevarno graditi socializem v državi, ki je »ločena od svetovne skupnosti socialističnih držav«.

NEW DELHI. — Novi jugoslovanski veleposlanik v Indoneziji dr. Aleš Bebler je na poti na svoje novo službeno mesto obiskal predsednika indijske vlade Nehruja. Izročil mu je osebno poslanico predsednika Tita ter razgovarjal z njim o bližnji konferenci izvenblokovskih držav v Beogradu.

KAIRO. — Francosko-alžirski razgovori o bodoči usodi Alžirije so bili ponovno prekinjeni. V arabskih državah poudarjajo, da nosi krivdo za novo prekinitev Francija, ki hoče obdržati svojo kontrolo nad Saharo in s tem onemogoča neodvisnost Alžirije, Tunizije in Maroka. »Alžirija se Sahari ne more odreči — je rečeno v komentarju arabskih radijskih postaj — prav tako ne neokrnjenosti svojega ozemlja; glede tega ne more biti nobene-ga kompromisa.«

STANLEYVILLE. — V Kongu so sicer prenehali odkriti spori in neredi, toda za-hodne sile so še vedno na delu, da bi — tokrat z zakulisnimi spletkami — obdržale svoj vpliv v tej afriški deželi. Okoli zasedanja kongoškega parlamenta, ki naj bi odločal o bodoči usodi države, se dogajajo zelo čudne stvari, o katerih ni mogoče trditi, da bi bile v interesu kongoškega ljudstva. Da bi zakonito kongoško vlado premiera Gizenge spravili v manjšino, se zahodni politiki trudijo, da bi umetno ustvarili večino za Kasavubuja, ki velja za zastopnika zahodnih interesov.

WASHINGTON. — Ameriški predsednik Kennedy je pred dnevi ponovno izjavil, da ameriška vlada ni spreminila svojega stališča do LR Kitajske in se bo zato še naprej upirala sprejemu te države v OZN. Vendar je taka politika ameriške vlade deležna ostre kritike in je ameriški senator Wayne Morse izjavil, da je ameriški senat ravnal napačno, ko je ponovno zavrnil sprejem LR Kitajske v OZN. Formozo, ki jo Amerika priznava kot predstavnico Kitajske, pa je Morse imenoval »vojaško kolonijo ZDA«.

skih državah, ki jih zajema poročilo, 36.294 po prometnih nezgodah usmrčenih oseb, 941.900 pa poškodovanih. Leta 1960 so našli v istih državah 46.600 smrtnih žrtev motoriziranega prometa ter daleč nad milijon, namreč 1.383.000 poškodovanih, med temi nešteto pohabljenih za vse življenje. Statistika znova navaja, da so dvokolesna motorna vozila najnevarnejša ter povzročajo skoraj 50 odstotkov vseh prometnih nesreč.

Slovenska gimnazija v šolskem letu 1960-61

S četrtim letnim poročilom podaja ravnateljstvo Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu obračun o šolskem letu 1960/61. Že bežen pogled v to poročilo kaže nenehno rast slovenske srednje šole, ki je pred štirimi leti stopila v življenje s prvimi tremi razredi in se doslej razvila v ustanovo s šestimi razredi, katerim bo v novem šolskem letu sledil sedmi razred.

Prav tako razveseljiv pa je porast slovenske gimnazije tudi po številu dijakov: v šolskem letu 1960/61 je bilo na šoli že 231 rednih učencev (162 fantov in 69 deklet), od teh trije, privatisti, ostalih 228 pa po naslednji razporeditvi po posameznih razredih: 1. razred 47 učencev (34 fantov in 13 deklet), 2.a razred 27 učencev (14 + 13), 2.b razred 29 učencev (sami fantje), skupno torej v 2. razredu 56 učencev, 3. razred 41 učencev (24 + 17), 4. razred 39 učencev (29 + 10), 5. razred 24 učencev (17 + 7) in 6. razred 21 učencev (13 fantov in 8 deklet).

Zaradi pomanjkanja lastnih prostorov je slovenska gimnazija še vedno navezana na gostoljubje v nemški šoli, kar ima za posledico, da se mora ves pouk stalno odvijati v popoldanskih urah. Čeprav to potek pouka močno ovira, pa so bili tudi v zadnjem šolskem letu doseženi razveseljivi učni uspehi: 1. razred je izdelalo s prav dobrim uspehom 10 učencev oziroma učenk, v 2.a razredu jih je bilo 5, v 2.b razredu 4, v 3. razredu 6, v 4. razredu 8, v 5. razredu 4 in v 6. razredu 5, skupno torej 42 učencev in učenk, to je 18,4 odstotka od celotnega števila.

Zanimiv je tudi pregled, iz kakšnih družin prihajajo dijaki slovenske gimnazije. Po poklicu staršev je bilo največ otrok iz kmečkih družin, namreč 79, iz delavskih 65, iz obrtniških 31, iz uradniških 36 (nemško-nacionalistični hujskači skušajo s to številko dokazovati, da uživamo koroški Slovenci že kar preveč enakopravnosti, ker imamo baje toliko uradnikov v državnih službah; resnici na ljubo pa bodi povedano, da so v tej številki v pretežni meri zajeli uradniki in nameščenci iz raznih privatnih služb), 5 dijakov je iz družin, katerih predstojniki so prejemniki rent, v 12 primerih pa pripadajo sodobnim poklicem. Po številu otrok pa je stanje naslednje: iz družin z 1 otrokom je 23 dijakov, z 2 otrokoma 38, s 3 otroki 48, s 4 otroki 33, s 5 otroki 36, s 6 otroki 18, s 7 otroki 11, z 8 otroki 9, z 9 otroki 4, z 10 otroki 3, z 11 otroki 2, z 12 otroki 1 in iz družin s 14 otroki prihajata 2 dijaka. Od skupno 228 dijakov jih je 179 stanovalo v šolskem letu v dijaških domovih, 16 jih je stanovalo drugje v mestu, 33 pa se jih je stalno vozilo med domom in šolo.

Poleg rednega pouka so dijaki obiskovali tudi predmete na prostovoljni podlagi. Stenografijo je obiskovalo v 4. razredu 38 učencev in v 5. razredu 24, pouka ruščine pa se je v 6. razredu udeleževalo od skupno 21 učencev 19. Posebno veliko zanimanje vlada na šoli za zborna petje, ki se je odvijalo v treh oddelkih: dekliški zbor je štel 61 pevk, deški zbor 63 in moški zbor 33 članov.

Med šolskim letom je bilo na slovenski gimnaziji več proslav, tako za 10. oktober in za Dan avstrijske zastave, ob Dnevu varčevanja pa je dijakom tudi letos predaval o pomenu varčevanja zbornični svetnik dr. Mirt Zwitter, poslevoedeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug, katera je ob tej priložnosti podelila posameznim dijakom nagrade v obliki hranilnih vlog po 300, 200 in 100 šilingov. Dijaki slovenske gimnazije so si med šolskim letom ogledali več filmov in razne predstave v celovškem Mestnem gledališču, obiskali pa so tudi koncert plesnega orkestra radia Ljubljana in literarno uro slovenskih pisateljev in pesnikov, ki jo je priredilo SPD „Bisernica“ v

Celovcu. Prav tako so imeli nekaj izletov ter športnih prireditev in smučarskih tečajev, širši javnosti pa so se predstavili s svojim uspelim pevskim koncertom v Domu glasbe in z gostovanji na Bistrici v Rožu ter v Škocijanu.

Tekom minulega leta je dobila slovenska gimnazija vrsto novih učnih pripomočkov, povečalo pa se je tudi število knjig v dijaški in učiteljski knjižnici. Nakupe je v veliki meri omogočilo Združenje staršev, katerega člani so tudi s tem izpričali povezanost s slovensko gimnazijo. Dijaki so se marljivo posluževali svoje knjižnice in je bilo v zadnjem šolskem letu izposojenih nad 1400 knjig, kar predstavlja velik napredek, saj je znašalo število izposojenih knjig v prejšnjem šolskem letu le 525.

Sicer bi lahko še naštevali razne zanimive podrobnosti o poteku zadnjega šolskega leta na slovenski gimnaziji. Zadoštuje pa naj doslej povedano, saj nudi dovolj zgovoren dokaz, da slovenska srednja šola v Celovcu v nesebičnem trudu učiteljskega zbora pod vodstvom ravnatelja prof. dr. Tischlerja ter ob podpori vsega sloven-

»Galerija 61« v Celovcu:

Poljski umetnik Lapinski preseneča z barvnimi litografijami

Mlada celovška umetnostna galerija — znana pod imenom »Galerija 61« — ki jo vodita zakonca Nitsch, je po uspešnih razstavah dveh slovenskih umetnikov, Rika Debenjaka in Lojzeta Spacala, poskrbela za novo presenečenje: javnosti je predstavila mladega poljskega slikarja Tadeja Lapinskega.

Po letih res še mlad (rojen leta 1928), pa Lapinski nikakor ni neznana osebnost v svetu umetnosti. Sodeloval je na številnih razstavah doma na Poljskem in v raznih drugih državah, kjer povsod je vzbujal pozornost s svojimi svojstvenimi umetniškimi prijemi. Posebno privlačna zanj pa je Jugoslavija, katere pokrajinske lepote so močno vplivale na njegov razvoj in kjer je tudi že večkrat razstavljal, zadnjič na IV. mednarodni razstavi grafike v Ljubljani.

Največja izrazna moč Lapinskega so barvne litografije, v katerih se individualni pogledi umetnika prepletajo z zakoni zunanje resničnosti v dovršeno harmonijo in dajejo njegovi umetnosti svojstven pečat. Skratka: Lapinski razume pritegniti gledalca tudi takrat, če se morda ne strinja popolnoma z njegovimi ustvarjalnimi oblikami. To velja še posebno za njegovih 17 barvnih litografij, ki so trenutno razstavljene v »Galeriji 61« in ki bodo nedvomno pritegnile zanimanje mnogih obiskovalcev.

Vso pozornost pa služi tudi nadaljnji program »Galerije 61«, kjer se bo za Lapinskim predstavil koroški slikar prof. dr. Werner Berg. Nato bo sledil japonski umetnik

Kumi Sugai, ki je tako na letošnji mednarodni razstavi grafike v Ljubljani kakor tudi na razstavi barvne grafike v Grenchen (Švica) prejel prvo nagrado. Za njim bomo videli razstave Giselberta Hokeja, avtorja ospravljenih fresk na celovškem kolodvoru, nadalje indijskega umetnika Reddi Krishne ter Korošca Egon Wuchererja.

»Galerija 61« v celovški Bahnhofstrasse 24 je odprta vsak dan razen ob nedeljah od 10 do 12 in od 17 do 19 ure.

Mladje — literarno glasilo mladih

V doslej najbolj prikupni zunanji opremi se je »Mladje« predstavilo s tretjo številko. Tudi po obsegu je ta številka bogatejša od prejšnje, medtem ko je število sodelavcev ostalo pri osmih, vendar je med njimi zaslediti nekaj novih imen. In še to je treba za beležiti kot pozitivno: umetniška oprema, delo Frana Korojana, se razvija in bogati.

Spet je Boro Kostanek (hkrati glavni urednik lista), ki prispeva levji delež tako po kvaliteti kakor tudi po kvantiteti. Od »starih« sodelavcev srečamo še imeni Darle Niko in Miško Maček, med novimi pa prednjači tokrat ženski svet: Lastovica, Nadja Klenova in Cvetka Majevič.

Novost je številke so prevodi treh kratkih črtic mladega nemškega pisatelja Wolfganga Borcherta (v prevodu Bora Kostanka) ter zapis o izidu prve zbirke pesmi mlade tržaške pesnice Brune Pertot. S tem list gotovo ni utrpel na svoji originalnosti, pridobil je le na širini in je na tem, da se iz glasila, omejenega na ozek krog sodelavcev, polagoma razvije v pravo literarno revijo. Zato bi bilo toliko bolj škoda, če bi na drugi strani šla pot v eno, ozko smer, kajti taka pot prej ali slej privede v nevarno izolacijo: vsaka narodova veja bo živela in se razvijala le tako dolgo, dokler bo črpala sokove iz narodnega debla.

skega ljudstva na Koroškem dobro uspeva in se razvija v pomembno ustanovo, ki bo pomagala odstraniti desetletno pomanjkanje domače slovenske inteligence, važnega stebra v našem narodnem življenju. Zato želimo slovenski gimnaziji uspešen razvoj tudi v bodoče, ko se bosta klasu na ovitku Letnega poročila pridružili še zadnji dve zrna in ko bo zgradba slovenske srednje šole obsegala vseh osem stopnic — razredov.

KULTURNE DROBTINE

● V okviru slavnostne seje občinskega odbora v Salzburgu je bil znanemu slikarju prof. Oskarju Kokoschki podeljen častni prstan mesta Salzburg. Salzburški župan je v svojem nagovoru poudaril razloge umetnika za razvoj umetnosti v Salzburgu, zlasti z ustanovitvijo umetniške šole na trdnjavi Hohensalzburg, ki je postala že del umetnostnega merila, po katerem svet ocenjuje Salzburg.

● Dunajski umetniški sklad je v času svojega obstoja od leta 1955 podelil 181 dunajskim umetnikom podpore v skupnem znesku 1.399.000 šilingov. Sklad je bil ustanovljen ob priložnosti 50-letnice osrednje dunajske hranilnice.

● Na dvorišču celovškega Deželnega dvorca je bila pred dnevi prireditev francoske folklorne skupine. Spored je obsegal 22 točk, narodne pesmi in narodne plesne iz Francije, ki so vsi vzbudili veliko zanimanje, saj je skupina pokazala veliko znanje in je bila zato upravičeno deležna navdušenega aplavza.

● V Vranju je bil prejšnji teden pester festival graditeljev avtomobilske ceste, ki je obsegal vrsto lepih prireditev. Za zaključek so brigadirji priredili veliko povorko, v kateri so prikazali življenje in delo mladine na avtomobilski cesti; v povorki so sodelovali tudi pionirji, madinci iz Vranja ter pripadniki armade.

● Letos je v Polju že osmi festival jugoslovanskega filma, na katerem se najboljši filmi iz vseh jugoslovanskih republik potegujejo za nagrade. Na festivalu je tudi večje število filmskih strokovnjakov iz raznih drugih držav.

● Ob koncu letošnjega junija je bila na Madžarskem prijavljenih 2.258.652 radijskih sprejemnikov, število televizijskih naročnikov pa je znašalo 143.363. Največ televizorjev je v Budimpešti, namreč nekaj nad 82.000.

JANKO PLETERSKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni

V izvedbi moskovske deklaracije so se štiri velike sile sporazumele, da bodo zasedle Avstrijo v mejah iz l. 1937. Ni bila sprejeta zahteva Jugoslavije, da v imenu zaveznikov in v skladu z njenim dotedanjim vojnim naporom sodeluje pri uničenju sovražnika in pri organiziranju miru na delu avstrijskega ozemlja, ki bi bilo določeno kot zasedbena cona Jugoslavije in v katero naj bi bila vključena zlasti »pokrajina Koroška« (Nota jugoslovanske vlade zaveznikom vladam dne 2. aprila 1945). Na zahtevo vlad ZDA in Zedinjenega kraljestva je vlada Demokratske Federativne Jugoslavije 19. maja 1945 notam Jugoslovanske armade ukazala umik s Koroške potem, ko so zavezniki vlade priznale vprašanje avstrijsko-jugoslovanske meje kot odprto. Celotna Koroška je prišla v sestav britanske okupacijske cone.

V položaju, ki so ga opredeljevali naštetih glavni politični faktorji, je Avstrija za rešitev koroškega vprašanja v njenem smislu delovala v treh smereh.

Prva je bila diplomatska. V razmerju nasproti zahodnim silam naloga ni bila težka: politika omeje-

vanja Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije na strateški črti Stettin-Trst (britanska intervencija proti antifašistični ljudski oblasti na Južnem Koroškem je bila del te politike) se je ujemala z avstrijskimi prizadevanji za ohranitev meje na Karavankah. Toliko tehtnejši je bil uspeh akcije predsednikačasne avstrijske vlade dr. Karla Rennerja, da je za meje dobil tudi zagotovilo Sovjetske zveze. »Hitlerjevski režim nas je tukaj zapustil popolnoma brez moči,« je 15. aprila 1945 Renner, med pripravami za sestavočasne vlade, pisal predsedniku sovjetske vlade Stalinu, »brez moči bomo stali tudi pred sodiščem svetovnih sil, ko bo prišlo do novega urejevanja Evrope. Že danes Vas prosimo, da bi se v svetu velikih dobrohotno spomnili Avstrije in da bi nas, kolikor to dovoljujejo tragične okoliščine, vzeli v svoje mogočno varstvo. Trenutno nam grozi lakota in kužne bolezni, grozi nam izguba ozemlja pri obratovanju s sosedi.« Odgovor je prišel nekaj tednov pozneje, maja meseca, ko je Avstrija pod vodstvom Rennerjevečasne vlade že proglasila svojo neodvisnost: »Ne dvomite, da je Vaša skrb za neod-

visnost, integriteto in napredek Avstrije tudi moja skrb,« je odgovoril Stalin. »Pripravljen sem Vam po svojih silah in možnostih nuditi vso pomoč, ki bi utegnila biti potrebna Avstriji.« Avstrijsko in zahodno časopisje je pisalo, da je Sovjetska zveza obljubila nesprenljivost avstrijskih meja...

Druga smer delovanja je bila notranje politična. Medtem ko je povsod drugod na ozemlju Velike Nemčije poraz Hitlerjeve vojske šel roko v roki z istočasnim razpadom nacističnega oblastnega aparata, so britanske okupacijske sile na Koroškem naletele, razen na revolucionarno ljudsko oblast Osvobodilne fronte, tudi na provizorično deželno vladu, sestavljeno iz predstavnikov avstrijskih strank izpred fašističnega obdobja, ki je sprejela oblast »legalno« in na miren način direktno iz rok predstavnikov nacistične oblasti. V noči od 7. na 8. maj 1945 je bil Gauleiter dr. Rainer odstopil, »da bi napravil prostor tistim silam, ki bolje ustrezajo koncepcijam naših sovražnikov.« Njegov namestnik Gauhaupmann Natmessnig je izročil oblast provizorični deželni vladi z naročilom: »Vi jamčite za to, da bo koroško ljudstvo enotno in močno, ko bo šlo za to, da znova uveljavi že pred 25 leti izraženo ljudsko voljo za nedeljivost naše dežele proti notranjemu ali zunanjemu sovražniku.« Provizorična vlada je ta-

koj izdala proglas, v katerem si postavlja kot glavno svojo nalogo »ohranitev svobodne in nedeljene Koroške«. Nacizem je svoj oblastveni aparat predal nedotaknjen novi politični garnituri, da bi boj proti »notranjemu in zunanjemu sovražniku (t. j. proti koroškim Slovincem in proti Jugoslaviji) lahko trajal tudi v novih razmerah. V zgodovinskem trenutku poraza nemškega nacističnega imperializma so se v tem boju sestale na istih pozicijah likvidirana nacistična oblast in »konvencijam sovražnikov ustrežnejša« nova provizorična vlada. In dejansko so britanske okupacijske oblasti akceptirale »legalno« provizorično deželno vladu, revolucionarno oblast, Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor za Slovensko Koroško, ustanovljen 16. maja 1945 kot reprezentant krajevnih organov oblasti, nastalih v teku vojne, pa niso priznale. Pozneje, 25. julija 1945 so Britanci provizorično deželno vladu formalno razpustili, a še isti dan so postavili novo provizorično deželno vladu. V novo vladu je bil poklican tudi predstavnik Slovencev.

Razen tega, da je Avstrija ustvarjala omejenega zunanje politične in notranje pogoje za odločitev koroškega vprašanja v svojem smislu, je tako odločitev končno pospeševala še s posebnimi ukrepi za ureditev najočnejših potreb slovenske manj-

šine. Pregled te tretje smeri delovanja Avstrije v koroškem vprašanju bo predmet nadaljnega obravnavanja naše študije.

II.

Provizorična koroška deželna vlada je 3. oktobra 1945 sklenila, 31. oktobra pa izdala, »Uredbo o novem oblikovanju dvojezičnih ljudskih šol na južnem ozemlju Koroške« (odslej kratko: uredba iz l. 1945). Objavljena je bila najprej v »Kärntner Nachrichten« (11. novembra 1945), nato pa še v prvi številki Uradnega lista za šolstvo na Koroškem sredi januarja 1946 s posebnim spremnim odlokom deželne šolskega sveta z dne 9. novembra 1945, Zl. 9406. V njem je bilo rečeno: »Deželni šolski svet pričakuje, da bodo vsi, ki so udeleženi pri izvedbi te uredbe, napeli vse moči, da bi izvedli namere zakonodajalca, ki želijo doseči, da bi bil storjen prispevek k popravni krivice, ki je v nacionalsocialističnem času bila prizadejana koroškim Slovincem.«

Poznejši nasprotniki uredbe iz l. 1945 so trdili, da je škodljiva posebno zato, ker vsebuje tako imenovano teritorialno načelo. Uredba je namreč naštetla 64 občin v južnem delu Koroške, v katerih delujejo dvojezične šole kot splošne javne obvezne šole.

(Se nadaljuje)

Od Nonče vasi do Štibarja je mogoče voziti z vsakovrstnimi vozili

Kar še pred nedavnim ni bilo, se je letos uresničilo. Od glavne ceste Pliberk-Labor so pri Nonči vasi odcepili novo tovorno pot na vrh Komlja in Belšaka, po kateri je že danes mogoče voziti z vsakimi novodobnimi vozili, kakor s traktorji, tovornimi avtomobili, motornimi kolesi in mopedi. Nova cesta vodi skozi vas Komelj prav do najvišje točke Ravnjakovega vrha in na Štibarjevo zadržno posestvo Živinorejske zadruge za Libuče in okolico.

Nova pot je izpeljana od Nonče vasi mimo kmeta Mlinarja na Komlju, dalje mimo gorske kmetije in gostilne pri Pistotniku do nove šole pri Ravnjaku in odtod do Štibarja, kjer se poveže s potjo na Suho.

Samoumevno je, da so kmetje v izredno strmeh in hribovitih krajih tega napredka zelo veseli in zadovoljni, da so postali ugodneje povezani s svetom. Dandanašnji je ustrežna odvozna pot kmetijskih pridelkov na trg in hkrati dovozna pot kmetijskih potrebščin na dom neprecenljive vrednosti. Gorski kmetje se bodo mogli tudi okoristiti z novodobnimi prevoznimi sredstvi: traktorji, avtomobili in drugim. Transport kmetijskih pridelkov od domačij na trg in privoz potrebščin iz doline bo olajšan ter cenejši. In kar je važno, kmetijski pridelki bodo zaradi ugodnejšega prevoza pridobili na ceni, kar je posebno pomembno pri lesu, ki so ga doslej prekupčevalci zaradi težavnega, zamudnejšega in dragega prevoza slabše plačevali kot v ugodnejših legah.

Doslej dogotovljeno pot, kjer je že mogoče voziti z vsakovrstnimi vozili, so zgradili v izredno kratkem času. Pot doseže skoraj 1100 metrov nadmorske višine, v primeru torej do dobre sredine starodavne sive Pece. Stroški gradnje so bili preračunani na 1,5 milijona šilingov.

Prizadevanju občinskih odbornikov pod vodstvom župana Krofa, ki se brez dvoma zelo prizadeva za blaginjo in koristi svojih občanov pa je pripisati, da so dosegli za stroške izvedbe projektiranega načrta poti subvencije iz javne roke in znaten znesek iz lani dovoljene plebiscitne podpore. Tako morajo zainteresirani iz lastnih žepov dodati za gradnjo nove poti skupno le 250.000 šilingov.

Na pobudo župana so pred dvema letoma izvolili odbor zadruge za gradnjo tovarne poti na Komelj. Predsedstvo so poverili kmetu Juriju Trampušu, p. d. Kanavflu v Dobu in hkrati posestniku obsežne Drugove kmetije na Komlju, ki krajevne razmere dobro pozna. Kakor je podoba, je odbor z marljivim prizadevanjem dosegel priznanja vrednih uspeh in izpolnil svojo prevzeto nalogo v polni meri. Brez dvoma je bilo treba premostiti tudi pri tej akciji marsikakšne težkoče, toda vztrajno in smotno delo je že doslej kronano z veliko in koristno pridobitvijo za kraj, za katerega gospodarske stiske je bilo dolga desetletja zelo malo razumevanja s strani vladne gospode. Nočemo mimo tega, da ne bi povedali, da sta se za potrebno in koristno izvedbo te poti s popolnim razumevanjem za krajevne potrebe zavzela tudi bivši deželni poslanec Wit iz Velikovca in točasni deželni poslanec Lubas iz Železne Kaple, ki sta blaško občino podprla v tej zadevi pri pristojnih javnih ustanovah.

Primerna cesta skozi pokrajinsko prekrasne gorske kraje na njih vrhove, kjer prebiva pošteno slovensko govoreče prebivalstvo, vajejo trdega in naporenega dela ter domačih praznikov brez posebnega razkošja, ne bo koristna le za domače kmetijsko gospodarstvo, temveč je tudi še drugega važnega pomena. Lepše življenje na gorskih kmetijah, boljša in ugodnejša povezava s svetom, to bo brez dvoma tudi zmanjšalo težnjo mladih ljudi, da bi se za vedno izselili iz domačij svojih očetov. Nova pot bo nedvomno odprla tudi vrata pojačenemu tujskemu prometu, kar more biti vir dodatnih dohodkov. Pokrajina je čudovito prelepa, raj skrajne Podjune. Razgled od Ravnjaka in s Štibarjevega vrha je diven ter sega oko vse do Vrbskega jezera in do Visokih Tur, pred očmi ti ležijo Labotska ter Mežiška dolina in Karavanke vse do Kamniških planin.

V poletju, ko v bregih češnje rdiyo, in teh je v tem kraju obilo, jeseni, ko večer za večerom škriplje preša, ki stiska sok pristnega sadjevca in pozimi, ko je pokrajina pokrita s snežno odejo, so časi, ki so mikavni za izlete in bivanje v teh krajih, da si v samotni in gorski t'hoti spočijejo izmučeni živci in nemirno srce. Morda se bodo našli podjetni ljudje, ki bodo poskrbeli tudi za penzionate turistov, m'slimo, da bi bilo pametno. Nekateri so že rekli, da bi kaj takega postavili na zadržnem posestvu pri Štibarju, morda se bo to res kdaj tudi zgodilo.

Za razširjeno prosvetno dejavnost

SVEČE. — Prejšnjo soboto zvečer je imelo Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah svoj občni zbor. V prostoru pri Uklnu se je zbralo razveseljeno lepo število društvenih članov in so s tem pokazali voljo in pripravljenost, da z novim zaletom nadaljujejo smotno in organizirano prosveto po tradiciji, ki so ji pred več kot petdesetimi leti postavili temelje ustanovitelji slovenske prosvetne celice v Svečah.

Za ohranitev slovenske besede na Koroškem zaskrbljeni rodoljubi so že leta 1906 ustanovili Slovensko delavsko društvo, ki pa se je pod pritiskom tovarniškega vodstva razšlo po dveh letih, kajti društvenim članom so odrekli delo in zaslužek za trdo pridelani kruh, kakor se žal ponekod dogaja še dandanašnji. Leta 1909 so ustanovili pri Adamu Izobraževalno društvo „Kočna“. Na ustanovnem občnem zboru je govoril še živeči zaslužni župnik Janko Arnejc, ki so mu, kakor še ni pozabljeno, pred nekaj leti v Žrelcu, kamor je prišel po dolgih letih na obisk, napravili nepoboljšljivi narodni nestrpnosti in mržnji do slovenskega jezika nelep sprejem z nekulturnim popackanjem zidovja hiše, v kateri je stanoval.

Rodoljubni ustanovitelji društva so se dobro zavedali, da je pristna narodna prosveta najboljša obramba proti raznarodovanju in iztrebljanju slovenskega ljudstva na Koroškem ter nadomestuje tudi vrzel, ki jo pri nas odpira že od nekdanj osnovna šola, ki je vzgojno v mnogih primerih usmerjena kot odtujevalna in raznarodovalna ustanova.

Prvi društveni predsednik je bil Gregor Pak, p. d. Tesnar v Zg. Krajah. Prosvetno društvo je razvijalo zelo živahno dejavnost. Društvo je prirejalo številna poučna predavanja, mnogo ljudskih iger ter iz svoje srede ustanovilo pevski in tamburaški zbor. Z neštetimi dobrimi, uspešnimi in vzpodbudnimi prireditvami so navdušeni prosvetaši postregli za lepo in dobro zavzetemu občinstvu. Na društvenih prireditvah so se ljudje zadivili ob lepoti in vrednoti materinščine, odpirala so se oči in srca ob sprejemanju bogastva slovenske kulture in umetnosti, skratka vedno bolj je zorelo spoznanje o koristi in potrebi organizirane širitve vsesplošne izobrazbe v domači slovenski besedi.

Slej ko prej je izobrazba, ljudska prosveta iz najrazličnejših področij, potrebna tudi danes. Naše prosvetne celice, slovenska prosvetna društva, so namenjene viso-

kemu cilju: vnašati in posredovati umsko, kulturno in praktično znanje v široke plasti vsega našega prebivalstva. V visoki stopnji splošne izobrazbe je velika vrednota, sila in moč malega naroda, pri nas slovenske narodne manjšine na Koroškem.

Podobne misli so iznesli člani tudi na občnem zboru svojega domačega prosvetnega društva v Svečah. Uspeh, razvoj in napredek prosvetnega društva pa je kakor v vseh drugih organizacijah odvisen od prizadevnosti odbora in vsakega posameznega člana.

Na občnem zboru je tudi predsednik osrednje prosvetne organizacije koroških Slovencev Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter spregovoril ter načrtal vrsto koristnih in upoštevanih vrednih pobud za razsežnejšo in uspešnejšo društveno prosvetno dejavnost. Med drugim je dejal, da ni namen društva samo v tem, da se člani srečavajo v društvenem prostoru in so morda tam tovariši med tovariši enakih misli in enakega stremeljenja. To je premalo, kajti prosvetaš mora biti povsod in vedno nosilec in sejalec naše prosvete ter mora te dobrine širiti z besedo in zgledom. Tudi doma mora biti dober prosvetaš vzgojitelj mlajših in starejših ter posebno odkrivati lepoto materinega jezika, vzbujati narodni odnos in utrjevati narodno samozavest. Kakor doma, se mora prosvetaš z zgledom postaviti tudi v javnosti in povsod pokazati pripadnost narodnosti, iz katere izhaja. Pametni ljudje tudi druge narodnosti ga bodo spoštovali, neodločnejši in bolj strahopetni pa bodo sledili njegovemu zgledu, kajti zgledi vlečejo. Posebno pozornost pa naj prosvetaši posvečajo tudi pouku v osnovnih šolah in naj smatrajo za važno delo zavednega prosvetaša, da pripravijo starše, da svojega otroka prijavijo tudi k pouku materinščine, kajti znanje obeh jezikov je v naši deželi za vse potrebno in koristno.

Koristna so tudi srečanja s člani drugih prosvetnih društev z medsebojnimi gostovanji, skupnimi izleti in ob drugih priložnostih. Prosvetaši se na ta način spoznavajo med seboj, izmenjavajo misli in izkušnje ter so si lahko v medsebojno oporo.

Na občnem zboru so si člani v živahni razpravi osvajali te misli in sklenili, da dobri sklepi ne smejo ostati le pri besedah, temveč morajo preiti v dejanja. V odbor so izvolili dosedanje člane odbora s predsednikom Petrom Sattowiem na čelu, zaslužnim starejšim prosvetašem.

Dobri lastnosti: vljudnost in obzirnost

Avtobus je bil nabito poln potnikov. Ljudje so zasedli tudi zadnji kotiček stojišč. Zdrvenjal sem se pri vstopu v prenapolnjeno vozilo. V prvi vrsti sedežev ob vstopu sta sedela tuja gospa in hčerka, kakšna petnajstletna gospodična. Kaj kmalu je mati deklici nekaj zašepetala na uho in ta je takoj vstala in rekla: Prosim, sedite! Upoštevala je bržkone moje sive lase. Branil sem se, zaradi lepšega seve, in dejal, da ni treba izprazniti sedeža in se pohvalil, da sem še zmožen prenesti ne ravno predolgo vožnjo tudi stoje. Deklica ni odnehala, jaz pa sem bil v srcu tudi zadovoljen in sem mater pohvalil, češ, da ima lepo vzgojeno hčerko. Vidno zadovoljna je dejala: Kaj ne, ni povsod tako, kar tudi

sama opazujem, nakar sem ji dejal, da je takšno obnašanje mladine razveseljiva izjema.

Na drugi postaji je privedla neka druga mati v avtobus malo deklico, ki se je sama nekam peljala. Šofer je mater vprašal, koliko let je deklica stara, zaradi cene seveda. Mati je dejala: Sedem let. Deklica je bila bolj drobna in slatna ter je neki potnik, debelušast mož, glasno in s posmehom pripomnil: Kaj, sedem let, pa tako majhna, kaj pa bo s tem otrokom! Ljudje v natlačenem avtobusu so postali pozorni, nekateri so se zabavali in smejali, drugi so ostali resni, materi tega otroka pa je vidno bušnil v obraz občutek neugodja, kajti kaj matere ne zaboli bolj, kakor pa če kakšen neotesanec pred številnimi drugimi v nič dene njenega otroka ljubljence. Spet je dejala ona gospa ob moji strani: To je grdo, tako uničuje se o otroku, in naj je kakršen koli, v pričo matere ne govori, saj ste sami videli, kako hudo neprijetno ji je bilo. Prav gotovo pa je tudi otrok občutil grenkost omalovaževanja.

—Z besedo zabvale sem se od vljudne sopotnice poslovil, videl je verjetno ne bom nikoli več v življenju, ker je povedala, da je inozemka. Spoznal pa sem znova, da bi bila vljudnost in obzirnost v množičnem srečavanju med ljudmi lep doprinos in odlično sredstvo za lepše in znosnejše sožitje med vsemi sopotniki na potovanju skozi življenje. Povedana primera sta le majhni epizodi, kakršne lahko beremo vsak dan iz odprte knjige življenja, vendar značilni v svojem bistvu.

Dob pri Pliberku

V znani gostilni pri Likebu, združeni s kmetijskim gospodarstvom, kjer gospodari Janez Maček, je v torek prejšnjega tedna okoli polnoči začelo goret v gospodarskem poslopju. Ogenj je uničil poslopje do temeljnega zidovja, zgorelo pa je tudi več kmetijskih strojev in zaloge krme. Skupno požarno škodo cenijo na okoli 220.000 šilingov.

Kmalu so na kraj požara prihiteli požarne brambe iz Doba samega, Repelj, Vogrč, Pliberka, Libuč, Ponikve in Rude. Kljub tehnični opremljenosti in izvežbanosti gasilcem ni uspelo rešiti gospodarskega poslopja, storili pa so kljub temu priznanja in hvalevredno delo, ko so obvarovali ogrožene sosednje objekte in tako zabranili še večjo škodo. V tem je seveda največji pomen požarnih bramb, da se gasilci s predanostjo in nesebično žrtvujejo za očuvarje imetja posameznikov in s tem obvarujejo pred škodo tudi narodno gospodarstvo. Dejstvo je tem bolj priznanja vredno, ker so to prostovoljne požarne brambe, člani pristopajo k organizacijam nepriljubeno v prepričanju, da so vedno pripravljene pomagati v nesreči kjer koli in komur koli, kajti nesreča nikdar ne počiva in vedno se lahko zgodi: Danes meni, jutri tebi.

Skofiče

V torek prejšnjega tedna smo spremili Hanzija Špendirja, p. d. Ovčiča v Popračah k trajnemu počitku na domače pokopališče v Skofičah. Priljubljeni Hanzij je vse prekmalu odšel od nas, kajti star je bil že 33 let. Zahrbna bolezen mu je prerojeno pretrgala nit življenja.

Ovčič se je poročil že pred tremi leti in zapušača v bridki žalosti ženo in malega otroka. Žalostni pa smo tudi vsi v okolici, ki smo rajnega Hanzija poznali in radi imeli, ker je bil zgleden lep značaj. Kot dober sovaščan in sosed je bil pripravljen pomagati vsakemu, ki se je obrnil nanj za pomoč in to kljub temu, da je imel kot kmet sam veliko in neodložljivega dela. Razumel se je na mnogostanska dela, tudi tehnična, med drugim na odpravo motenj in popravil pri električnih napravah. Skratka, pokojni Hanzij je bil vsestransko koristen človek in pogrešali ga bomo v naši sredi. Pri srcu mu je bilo tudi združništvo, ona gospodarska ustanova, ki je neprecenljive vrednosti za ohranitev, krepitev in osamosvojitve šibkejših gospodarskih eksistenc, ker združeni so tudi mali močni in nepremagljivi, če skupno korakajo za skupnimi cilji. Z veseljem in globokim razumevanjem je z nasveti in dejavnostjo sodeloval v tej koristni organizaciji.

Ogromno število žalnih gostov je prisostvovalo pogrebni svečanostim. Njegovi dobri prijatelji in znanci so se poslavljali od blagega pokojnika, ko je domača zemlja za vedno zagnala njegove telesne ostanke. Mnogi ljudje iz vse okolice mu je izkazala zadnjo čast in ljubezen. Pogrebni svečanosti se je udeležila tudi požarna bramba ter je pokojniku župan kot načelnik brambe spregovoril globoko občutene besede v slovo in zahvalo za njegovo nesebično sodelovanje pri organizaciji, ki je namenjena koristi bližnjemu.

Pokojnega Hanzija Špendirja bomo ohranili v lepem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše srčno sožalje.

Poštni urad na velesejskem prostoru

Poštna in telegrafska direkcija sporoča, da bo med časom koroškega velesejja, ki bo od 10. do 20. avgusta, opremila tudi letos na velesejskem prostoru posebni poštni urad, podrejen poštному in telegrafskemu uradu I v Celovcu. Posebni poštni urad na velesejmu bo obratoval vsak dan od 8. do 19. ure.

KOLENDAR

Petek, 4. avgust: Dominik
Sobota, 5. avgust: Mar. Snež.
Nedelja, 6. avgust: Gosp. spr.
Ponedeljek, 7. avgust: Ka'etan
Torek, 8. avgust: Cirjak
Sreda, 9. avgust: Roman
Četrtek, 10. avgust: Lavrencij

Bistrournna snaha

(KITAJSKA PRIPOVEDKA)

Nekoč je živel bogat stavec. Imel je dve snahi, ki sta neprestano obiskovali svojo mater. Njemu je pa bilo nekega dne zadosti tega obiskovanja. In ko so spet prišle po dovoljenje, da bi smele iti na obisk, jima je dejal: »Tako, hčerki moji, še to pot vama bom dovolil, toda ko se bosta vrnili, mi bosta morali prinesiti dve stvari. Če tega ne bosta izvršili, vama ne bom nikdar več dovolil obiskati mater.»

»Kakšni dve stvari, oče?» vprašata hkrati snahi.

Stavec je pa dejal: »Ena naj mi prinese malo vetra, zavitega v papir, druga pa malo ognja, prav tako zavitega v papir.»

Ženi sta veseli šli k svoji materi in preživeli pri njej nekaj prijetnih dni. Ko sta se pa vračali, sta se spomnili, kaj sta obljubili starcu. Postali sta zelo zaskrbljeni. Medpotoma sta pa srečali neko prepro-

sto vaško dekle, ki je jahala na bivolu. Ko jih je vprašala, zakaj sta tako žalostni, sta ji pripovedovali o svojih skrbih.

»Oh, to ni nič težkega,« jima je odgovorila vaščanka.

»Nesita starcu pahljačo in svetilko, pa bo vse v redu.«

Snahi sta bili presrečni, da sta znali rešiti tastovo uganko; še večje pa je bilo starčkovo začudenje, ko je videl, da sta jo znali rešiti. Končno je pa zvedel, da je njegovo uganko rešilo preprosto kmečko dekle.

»Ej, ta mora postati moja tretja snaha,« je vzkliknil stavec in takoj poslal ljudi, naj najdejo dekle z bivolom, da bi jo omožil z najmlajšim sinom.

Stavec se ni zmotil. Nova snaha je bila zares zelo pametna ženska in pod njenim spretnim vodstvom je gospodarstvo še hitreje napredovalo.

Stavec je bil tega tako vesel, da je dal pribiti na hišna vrata tablo z napisom »Brez skrbi!«

Kmalu po tem je prišel neki mandarin in pogled mu je obstal na napisu. »Kakšna bahavost!« je vzkliknil, ko je stopil z dragocene nosilnice. »Nikoli ni bilo na svetu človeka, ki ne bi imel nobenih skrbi.« In velel je poklicati predse poglavarja družine.

Tedaj pa je stopila predenj bistra snaha. Brez uvoda, da ne bi izgubljal časa, je razburjeni mandarin dejal:

»Zaradi bahavosti, ki jo kažeš s tem napisom na vratih, mi moraš za kazen stakati kos platna, dolg, kakor je dolga ta cesta.«

»Prav,« je dejala žena mirno. »Tako, ko bo vaša milost ugotovila, kje je konec ceste in kje se začne ter koliko je dolga, bom začela tkati.«

Ko je videl, da ga je ugnala, je mandarin nadaljeval: »Eh, tedaj mi boš pa za kazen natočila toliko olja, kolikor je vode v morju.«

»Razumljivo,« je spet odgovorila žena, »tako, ko boste izmerili, koliko je vode v morju, bom pričela natakati olje.«

Že drugič je mandarina premagala s svojo bistrorostjo. Mandarin je postal rdeč od jeze in dejal: »No, ženska, ko si že tako pametna, boš morda celo moje misli

pogodila. Ne bom ti več odrejal kazni. Glej, v roki imam goloba: ali ga bom zadržal, ali ga bom spustil?«

Ženska pa je skromno odgovorila: »Res je, vaša milost, da sem samo preprosta kmetica, medtem ko ste vi ugleden človek, veliko bolj učen od mene. Zato bi morda raje vi prvi povedali, ali nameravam iti ven ali noter, ker imam eno nogo obrnjeno k vratom, drugo pa v nasprotno smer?«

Ko je videla, da je mandarin v zadregi, je bistra snaha pogumno nadaljevala: »Če vi ne morete razvozlati moje uganke, tudi ne morete od mene zahtevati, da rešim jaz vašo.«

Mandarinu ni preostalo drugega, ko priznati, da je premagan, in sestri v nosilnico ter čimprej oditi.

Merica zlata za spretno laž

Živel je car. Ta car je razglasil po svoji deželi:

»Če si more kdo domisliti nekaj nemogočega, nekaj takega, za kar bom rekel: 'To je laž', mu bom podaril polovico carstva.«

Pride pastir:

»Da bi še dolgo živel in nam vladal, car! Moj oče je imel tako palico, da je lahko z njo mešal zvezde na nebu.«

»Eh, to ni nič,« odgovori car, »moj ded je imel tako pipo, da jo je dal v usta, tobak pa si je prižgal na soncu.«

Pastir se popraska po glavi in odide.

Pride krojač:

»Oprosti,« pravi carju, »zamudil sem se, ker je nevihta včeraj tako besnela, da je z bliskom razparala nebo, pa sem ga moral zakrpati.«

»To je zelo lepo! Le prav dobro ga nisi zakrpal, kajti danes zutraj je spet deževalo.«

In tudi krojač je odšel praznih rok. Pride siromašen kmet. V roki ima merico.

»Kaj želiš?« vpraša car.

»Dolguješ mi merico zlata, prišel sem po njo!«

»Jaz dolgujem tebi merico zlata? To je laž!«

»E, če je to laž, tedaj mi daj polovico carstva.«

»Ne, ne, saj je resnica, se je zmedel car. Če je resnica, pa mi odmeri merico zlata.«

Živali na straži

Neke noči so tatovi hoteli pokrasti živali. Plazili so se okrog hleva. V klevu je bil petelin, poleg njega racman, bil je še puran in gosak. Brž se dogovorijo, kaj bodo storili. Odločijo se, da bodo postavili stražo. Prvi je stražil petelin, drugi racman, tretji puran in zadnji gosak. Čakajo tako na straži in čakajo, pa dočakajo nazadnje tatove. Tedaj se oglasi petelin:

»Ko-ko, kdo je to-ko-ko!«

Takoj za njim se oglasi racman:

»Primi ga-ga-ga, primi ga-ga-gal!«

Še racman ni končal, že kriči puran:

»Na gauge, na gauge!«

Ko tatovi to zaslišijo, se poženejo v beg.

Pa je kričal za njimi še gosak:

»Lovi ga-ga-ga, lovi ga-ga-gal!«

Tatovi so tako bežali, da so se kar iskreskresale.

Drvar in oreh

Šel je drvar v gozd in se zavall pod velik, košat oreh. Leži tako in modruje: »Kako je ta oreh lep! Kako prijetno je v njegovi senci!«

Oreh pomisli: »Dober človek je, moram ga obdariti.« In spusti drvarju naravnost v roke zajeten oreh.

Drvar poje oreh in spet reče: »Res je dober oreh. Kako okusne plodove ima.«

Oreh mu pošlje še en sad: tap — drvarju v naročje.

Drvar poje tudi ta oreh in reče: »Tale oreh je res imeniten. Kako sladko dišijo njegovi listi.«

Oreh je to prav rad slišal in je zato vrgel drvarju še tri orehe naravnost v torbo, da bi jih nesel otrokom.

Drvar se je zamislil pa pravi:

»Kako lepo raslo deblo ima. Kaj če bi ga posekal in napravil iz njega lepo pohištvo!«

Ko je oreh to zaslišal, se je kar stresel od strahu.

Z vrha drevesa se je utrgal oreh in z vso silo treščil drvarju na glavo — tras! Za njim drugi, tretji... Usuli so se po drvarju ko toča.

Drvar si je potegnil suknjčič čez glavo in jo ucvril, kar so ga nesle pete. Sekiro pa je pozabil...

Nikoli več je ni videl.

Korenine

Dobrica Čosić

... Krči so ji hitro prelezli obraz in utonili v mir še vedno čvrstih, toda modrikastih lic. Kakor pretepeni. Dvakrat zhlapi in zobje se zabelijo in ostanejo tako. Pod oknom zapoje petelin, veselo, z vso močjo.

Nikola odrta brado s postelje. Hitro se ogleduje po sobi, polni pisanega jesenskega jutra. Sam je. Sede na posteljo in nagne obraz k mirni modrini s prazno razpoklino. Ne sliši je: v ustih se ji belijo suhe koščice. Ne verjame. Malo prej se je jokala, on pa je rekel: »Vsi ljudje so mladi, kadar umrejo. Mlada bova jaz in ti, dohitel te bom.« Kot da se tega veseli prav tako kakor njenega joka, je rekel še, ne da bi jo tolažil: »Ženska nikoli ne umre.« To veruje od zdavnaj. In pred smrtjo se ne joče. Kolikokrat je videl, kako človek umira! Z ušesom se ji dotika obraza in je ne sliši. Se enkrat pogleda, ali sta v sobi samo onadva, pa ji potisne roko v nadržje, da bi slišal srce. Nadržje je vlažno in toplo. Spreleti ga sladka in grozljiva drhtavica. Nikoli take. Odtegne roko od vročine, od slasti, od greha, od — prvič po toliko letih, prvič je v ženskem nadržju; druga sploh niso obstajala, nadržje je samo njeno, toplo in vlažno, njega pa zebe, brada podrhteva, ne sliši šklepetanja zob, topo in svaljkasto se zadevajo čeljusti, po toliko letih, po osemdesetih in več, prvič nadržje in fisti dve veliki kaplji mleka, ki celo življenje po vso noč kapljata v oči z njegovega neba; prvič prijemlje dva bela meseca, ki se nista nikoli nehala objemati, in sune veliko roko v dojke, da zgrebe vase vso toploto in vlažno rahlost kože, ki je ni sonce nikoli videlo, tako da bo stopal po zemlji topel in mlad, ne, hoče samo ugotoviti, kako je z njenim srcem, samo: zakaj se ne branijo? zakaj se mu dajejo tako brez upiranja, zakaj se ne bojujejo? zakaj on ljubi tisto, ki se brani in bojuje, ne, ni res, da je mrtva, ni odšla, ni, zarine pest v dlesno, dolgo

drži, ne sliši njenega glasu... Odprta usta z že suhimi zobmi kakor da se mu smejejo. Izzivajo ga s tišino. Maščujejo se mu. Modrikaste pretepene ustnice. Odšla? S pestjo pokriva levo dojko in jo blago pritiska, da bi slišal.

Soba je pisana od sonca, vžgali so se venčki suhega molčevja in se kadijo, pod oknom zaneseno zapoje petelin.

Njegovi prsti so hladni; ona je topla, ni mokra, mehka je, samo sredino dlani mu ščegeta in žuli grčica, kakor da se hoče vkovati in vtrati v dlan, in prišla je vanj, potuje po žilah, raste, vsega ga napolnjuje, tišči mu srce pod grlo, ničesar več ne sliši od udarjanja, ko vendar ve, da je pod dlanjo tišina. Toda napenja se, da bi slišal. Ne more zaradi svojih odvodnic, zaradi žuma in mehkega hrupa v ušesih, zakaj to je njegovo poslednje hudodelstvo, hudodelčev, hujski od vseh, ki so kdaj hodili po zemlji, pa ne sme, ne more in noče je pustiti po osemdesetih letih prvič, poslednjič, edinokrat, in to eno in edino je celo življenje, in ena edina dojka, ki je zdaj suha. Kakor da je tudi to zaklana njegova roka?... Bolijo ga tudi oči od modrega obraza, iz katerega je, videl je, ko je pobegnil, odletelo tisto, kar hoče slišati, bolijo ga oči od belih koščic, skozi katere se je grdo prebil poslednji glas, najlepši, in smeh kakor mali samostanski zvon. Roka omahuje nad suhim pokolom, nima moči, da bi se globlje zarinila v mlačno tišino, in okroglo tišino, on pa je, ta roka je tudi zaradi nje nekoč mogla klati ljudi. Mir postaja mlačen. In roka in dojka. Pregiblje kazalec: suho je, mehko, tudi njegov prst je toplejši. Prišel je tvoj čas, Nikola, pravi.

Grlo se napolnjuje s hitrim, suhim prasketanjem.

Pusti jo, naj si odpočiva, pravi.

Kako da ni vedel, da se pred odhodom joče?

On se ne joče. Vstane, vleče roko za seboj. Pred seboj tišči brado. Odpre okno in jo potisne ven.

Djordje gleda za dečkom, ki kamaj vleče belo topolovo desko. On mu jo je dal za krsto nekemu njegovemu.

»Djordje! Odšla je,« reče zbrano.

Gledata se nekaj trenutkov. Djordje sname kučmo.

Petelin vzdigne krila, strastno zakikirika in jih zabode v zemljo.

Nikola odide v klet. Ni pogledal na posteljo.

Leva dojka, suha in hladna, se beli nad rdečim pogrinalom. Pozabljena.

Nad njim stoji ječar Raka:

»Sam si, očka Aćim,« reče in se potrudi, da bi z izrazom na obrazu pokazal, kako se mu smill.

»Sam sem. Pa kaj?« Premika suknjo in si popravlja brado.

»Nič. Sam si. Pa je bila polna kakor panj.« Z očmi objema vso celico, žalosten. »Ni dobro, da je človek sam. Samo na zlo misli.«

»To si mi hotel povedati?« Aćim vstane.

»Hotel sem ti reči, da ne morem preboleti, da jo je tisti učiteljski malopridnež tako poceni odnesel. Saj on je posejal to umazano seme po mestu in našem ljudstvu. Kje bi bili mi, Srbi, kje bi bil ti, kmet, proti kralju?«

»Kako si upaš ti, ječar, reči za profesorja Andra, da je malopridnež? Ti nisi vreden, da bi stopil na njegovo senco.«

»Ej, jaz bi ga bil tiste prve dni lahko upihnil,« vzdihne. »Pojedla bi ga tema. V knjige ga vpišejo, da je na naglo umrl, pa na zdravje! Gotovo bi se otroci jokali za njim. Mačke so mu, pravijo, poginile od lakote.«

Aćim z očmi preseče Raku smeh.

»Govorim, ker te spoštujem in se mi smillš. Sam boš tukaj znorel. Pri živi duši še nisem videl tako bele brade in las.«

»Ali ti je glavlar naročil, da mi to povej?«

»Ni, na moje otroke, da ni. Ne bi ti prisegal, ko bi ne bilo res, zakaj zdaj umira vse po vrsti. On pa je državni nameščenec. Jutri lahko dobi premestilveni ukaz. Jaz bom moral menda tukaj preživeti vse življenje. Bratovsko in v slogi. Čezme se ne moreš pritožiti. Jaz sem tebi in gospodarju Djordju naredil toliko dobrega. Zmemrom sem vaju ločeval od drugih. Dobro je treba povračati z dobrim, očka Aćim.«

»Zdaj moreš,« mu Aćim z roko kaže na priprta vrata.

Ječar Raka se še naprej prilizuje. Aćim mu je obrnil hrbet. Potem, ko ostane sam, začne, kakor da nekemu

Moj otrok sesa palec

Mnogi starši mislijo, da je sesanje palca slaba navada. Zato skušajo mamice preprečiti sesanje prstka takoj, ko to prvič opazijo pri svojem otroku. Opazujemo dojenčka ob materinih prsih: zadovoljstvo, ki ga kaže dete ob hranjenju nastaja ob občutku sitiosti, (lakoto občuti namreč dojenček kot bolečino) ter ob sesanju samem, kajti otrok ima skoraj prav tako močno potrebo po sesanju kot po hrani. Zato pogosto sesa naprej, čeprav se je že do sitega najedel. Če mu je mleko prehitro dotekalo, je potrebno količino hrane sprejel v kratkem času in pri tem ni mogel dovolj zadovoljiti svoje potrebe po sesanju. Po končanem obroku z ustki dalje išče ter poskuša sesati karkoli drugega — po navadi lastno pest, palec ali srajčko.

Znano je, da otroci, katere hranimo vsake tri ure, manj sesajo palec kot otroci, hranjeni vsake 4 ure. Prav tako so bolj nagnjeni k sesanju prstka otroci, ki izpraznijo stekleničko že v 10 minutah kot oni, ki rabijo tudi do 20 minut.

Močnejšo potrebo po sesanju opažamo tudi pri tistih dojenčkih, katerim ne posvečamo dovolj pozornosti, s katerimi se ne ukvarjamo dovolj, kadar so budni. Ze prav majhen otrok potrebuje malo toplote in ljubkovanja.

Pri otrocih, ki sesajo palček nekaj minut pred obrokom, še ne pomeni, da jim bo to prešlo v razvado, kajti navadno izražajo s tem le svojo potrebo po hrani. Tudi med rastjo zob otroci prav radi vlečejo svoj prstek ali peščico, česar pa ne smemo zamenjati s prvim sesanjem palca.

Pri prsih hranjeni dojenčki kažejo manjšo potrebo po sesanju od umetno hranjenih in sicer verjetno zato, ker mati navadno pusti otroka pri prsih kolikor časa hoče otrok, ker sama ne ve, če je dojko že dodobra izpraznil. Pri umetno hranjenih otrocih pa je konec hranjenja takrat, ko je steklenička prazna; ker otrok noče sesati zraka ali pa ker mu jo mati odvzame, začne sesati palec.

Nastane torej vprašanje, ali smemo pustiti otroka, ki kaže izrazito potrebo po sesanju, piti dalj kot 20 minut, kar navadno velja kot skrajna meja obroka? Če vidimo, da si otrok tega želi in da ni opaziti kvarnih posledic za prehrano, ga lahko mirno pustimo sesati več kot 20 minut. Dojenje se lahko povsem prilagodi otrokovim individualnim potrebam, zato je tudi v tem pogledu primernejše za otroka od umetne prehrane. Če pustimo dojenčka piti pri prsih kolikor časa hoče, bomo videli, da je hranjenje različno dolgo. Pri enem otroku bo sit in zadovoljen že po 10 minutah dojenja, pri drugem pa bo potreboval tudi do 40 minut.

V kolikor kaže pri prsih hranjen dojenček, ki dobi ob vsakem obroku le po eno stran, izrazito potrebo po sesanju še po ob-

roku, mu pač pustimo sesati palec. Pri otroku, ki pije ob vsakem obroku na obeh straneh, lahko postopamo takole: ko je eno dojko izpraznil (navadno že v 10 minutah), ga pustimo vleči še kar naprej, dokler se mu ljubi, tudi do 20 minut, nato mu šele ponudimo drugo stran, kjer ga zopet pustimo sesati po mili volji. Če ga namreč pustimo na prvi strani samo 10 minut in mu takoj ponudimo drugo, polno dojko, se bo že v naslednjih 5 minutah do sitega napil ter bo bradavico izpustil, čeprav bi še rad dalje sesal. V tako kratkem času namreč ni mogel zadostiti svoji potrebi po sesanju, ter bo takoj po obroku začel vleči palec.

Umetno hranjeni dojenčki začno vleči palec, ko so dovolj močni, da lahko izpraznijo stekleničko že v 10 minutah. Da otrok ne bo uspel izprazniti stekleničke prej kot v 20 minutah, naredimo namesto običajnih treh luknjic le eno ali dve.

V primeru, da otrok kljub temu, da mu dajemo zadostno število obrokov, še nadalje nosi palec k ustom, ne smemo obupati. Potrebo po sesanju prstka smo mu na vsak način omilili, čeprav ne povsem odpravili. Opustil bo sesanje prej kot bi to sicer storil. Preprečevati z zavezovanjem roke ali z aluminijastim palčkom ima prav toliko smisla kot poskus odvaditi ga lakote s tem, da bi mu

večina otrok s takimi zobmi sploh ni sesala prstka ter gre predvsem za dedno pogojene primere. Res je, da intenzivno sesanje lahko vpliva na rast mlečnih zob, vendar njihova lega prav nič ne vpliva na nadaljno rast čeljusti in stalnih zob, zlasti, ker otrok opusti sesanje navadno že pred 6 letom.

Pri otroku, starem več kot leto dni, sesanje prstka ni več izraz potrebe po sesanju, temveč mu je običajno v tolažbo, ko mu je dolg čas, ga muči spanec ali mu je kako drugače tesno. Čeprav po enem letu starosti otrok zadošča s sesanjem prstka povsem drugačnim potrebam kot zgolj sesalnemu gonu, bodo sesali po enem letu le tisti otroci, ki so sesali svoj prstek že v prvih mesecih in le redkokateri otrok začne sesati pozneje. Zato leto dni staremu otroku ne bomo daljšali obrokov. Skušali bomo ugotoviti kaj ga teži, česa mu manjka, da ne bo imel tako izrazite potrebe po tolažbi ob svojem palcu. Pogledali bomo, kako živi, premisliti ali se dovolj ukvarjamo z njim, ali je otrok zadovoljen, ali nima kakih posebnih težav. Navadno potrebuje več ljubezni, več družbe, več zaposlitve. Razen tega sesanje sčasoma samo po sebi preneha. Večina otrok dokončno opusti sesanje še pred rastjo stalnih zob.

Z direktnim preprečevanjem bomo pri takem otroku dosegli malo, razvada se bo ustalila. Tudi podkupovanje je običajno neuspešno: v zameno, da ne bi sesal, mu dajo kako igračko ali sladkarijo. S tem bodo uspe-

Potrebno je tudi to vedeti

Ko izbiramo novo obleko

Ne pozabimo, da ni vedno potrebna nova obleka, da bi bili elegantno oblečeni. — Francoska filmska igralka Michel Morgan je nekoč rekla:

Poznamo različne načine oblačenja in različne navade pri kupovanju. Če so vaše denarne možnosti omejene, ukrotite svojo važnost in se dobro varujte trenutnih modnih mub.

Ne čakajte zadnji čas za nakup kake stvari. V hitrici vedno tvegate, da boste kupili prvo, kar vam bo prišlo pod roko. Delajte nasprotno-planirajte naprej, da boste lahko izkoristili najugodnejši trenutek — sezonsko razprodajo blaga.

Ne dopustite, da bi na vas vplivale prijateljice in znanke. Kadar pomislite »ona ima izreden kostim«... se vedno tudi vprašajte: »Ali sem res prepričana, da bo prav tak primeren tudi zame?« Neredko se dogaja, da nekaj, kar na nekom izredno lepo deluje, na drugem izgleda smešno.

Ne pribhajajte v skušnjava, da bi štedili denar s tem, da bi kupovali samo cenene stvari. Dobro je pomisliti, da nizke cene pogosto niso jamstvo, da bodo te stvari dolgo trajale. Pomembno je razmejiti »osnovno« od »dopolnilnega«. Na primer: plašč, kostim in čevlji morajo biti boljše kvalitete, a drobni dodatki, obleke in bluze tega ne zahtevajo, ker jih pogosto menjamo.

Ne pokorite se slepo modi, ampak vedno poizkušajte, da jo prilagodite sebi. — Ne smete reči: »Rada imam oranžno barvo,« ampak — »oranžna barva mi lepo pristaja.«

Končno poizkušajte, da v svoji garderobi ustvarite nekakšno povezanost. Recimo, da določite eno osnovno barvo in z ozirom nanjo boste kupovali tudi vse ostale dele svoje garderobe, tako da, če ne drugega, vsaj ustvarite prijetne kontraste.

Tudi gumbi so včasih zelo pomembni

Ustvarjalci mode neredko uporabljajo gumbe kot okras, ki zamenja ostali nakit. A v tem primeru se je le treba ravnati po nekih pravilih:

Usnjeni ali koščeni gumbi se uporabljajo predvsem za dežne plašče in športne plašče.

Za pletene in debelejšje volnene tkanine so predvideni kovinski gumbi z vtisnjenimi vzorci, ki v osnemaju starinski nakit ali denar. Gumbi iz plastične mase so primerni za lahke volnene obleke.

Sedefasti gumbi se uporabljajo za vse vrste tkanin, a imajo to prednost, da so vedno moderni.

Drobni nasveti

Z vonasta krila sušimo zmeraj samo položena, nikoli obešena. Pri likanju pazimo, da bomo likali v pravi smeri, sicer se nam utegne blago na mestih raztegniti.

Umazanih žarnic nikoli ne umivajmo z vodo. Previdno odrgnimo izvite žarnice s krpo, lahko namočeno v salmijaku ali špirtu.

Zlat in srebrn nakit brez kamnov okrtajmo v vroči milnici, ki smo ji dodali kanec salmijaka, dobro ga splaknemo v vroči vodi in posušimo s toplimi krpami.

Zlat nakit (srebrnega pa ne) zelo

dobro osnažimo tudi tako, da ga zdrgnemo z rezino čebule in ga nato spoliramo z mehko volneno krpico.

Motno zlato postane izredno lepo, če ga za krajši čas položimo v špirt.

Zlate okvire sijajno očistimo s čebulo, pri čemer umazano ploskev čebule zmeraj znova odrežemo. Izborno jih očisti in poživi tudi krpa, namočena v sirotko. Zatem zbršemo okvire z mehko volneno krpo.

Lesen pod ob razpokah rad škripalje. S pomočjo noževega rezila take špranje zapolnimo s tekočim klejem. Ko se posuši, pod ne bo več škripal.

pritrtili čez ustka lepilni trak. Tudi če bi mu po več mesecev na ta ali oni način preprečevali sesanje, bo otrok ob prvi priložnosti zopet ponesel ročico v usta. Otrok, ki ne more zadostiti osnovne potrebe po sesanju v najugodnejši otroški dobi, se lahko zgodi, da bo pokazal podobne navade še ko bo starejši. Skrb, da bo imel tak otrok krivo raščene stalne zobe, ni utemeljena, kajti

li le pri starejših otrocih, medtem ko pri 2 do 3 letih še tako lepa igračka ne bo mogla izpodrinuti gona po sesanju.

Starši si delajo navadno vse preveč skrbno o sesanju prstov pri svojih otrocih: tudi tu, kot povsod, je narava sama poskrbela za pravo mero pri večini otrok. Zato pomnimo: sesanje palčka samo po sebi ni slaba niti škodljiva navada.

kljubuje, jesti splesneli kruh in suhi, posiveli sir. Pa se mu upre: v veliki prazni celici se sliši samo njegovo mlaskanje. Počasi in ne da bi odpiral usta, drobi hrano in jo požira neprežvečeno zaradi neprijetnega strahu, da bi slišal samo sebe. Stiska čeljusti in kakor da se prebuja nekje, kjer ni zaspal, osuplo vleče oči po zidovih iz neobdelanega kamenja. Sam. Zakaj je zaspal, ni zaspal, zakaj ga je pustil oditi? Kakor da se je v njem od davi nekaj spremenilo? Začelo se je tedaj, ko mu je bilo vseeno, da Andra odhaja. Lepo je zahreščalo, kakor tedaj, ko se lomi os na vozu. Dobro si je zapomnil tisti trenutek. Kako? Ni on v prazni celici. Celica je zdaj v njem, pritrjena med rebra, položena na želodec in stisnjena z brado. V tej gosti praznini se dušijo udarci nečesa majhnega, nevidnega in v sredini. Sam. Nočem, reče, vzdigne se in zaropče s pestmi po durih.

„Prinesi mi vode!“ reče, ko Raka odpre duri.

„Ali hočeš žganja?“

„Vode sem ti rekell“

Ječar ne zapre duri, on ostane med njimi, od njega odhaja prazen hodnik, samo nekaj brezovih metel in dva velika zelena vrča, tam na koncu pa — kos dneva. Mehkega, jesenskega dne, in nekega ženskega pogovora. Ne da bi mislil, naredi nekaj korakov in obstane: Raka nosi vrč vode in se nasmihava. Ačima postane sram.

„Nič ne skrbi, kmalu boš,“ veljavno in prepričano reče Raka, podajajoč mu vrč.

Ne bi hotel piti vode, pa jo mora dolgo zlivati vase. Nočem! Jaz nočem, vsopi, Raka z zapahom preseče „nočem“, govori sam pri sebi in se preplašen komaj stisne v prazno celico.

Hodi in kadi in samo govori sam sebi. Nočem od tod. Vse, kar se začinja onstran zidov zapora, čuti kol svojo smrt, strašno osramočeno smrt, hujšo kakor da bi ga ubili, ko bi ga zalotili pri tatvini. Sam. Obrača se, oprežuje. Okence je izteklo okat. Zidovi so smrtno zamišljeni. Loteva se ga, da bi poprosil, naj ga prestavi v drugo celico. Morda bi mu bilo laže. Ne prosil. Ti ne bodo dočakali, da bi jih česar koli prosil. Samo da tukaj umrem. To je najboljšje in edino, kar mu je še preostalo. V temi dolgo poslušava svoje dihanje. Utrujenost

kolje eno edino misel. Bil je močnejši od drugih. Desna roka tiči v bradi, leva med kolena. Tema in dihanje sta skrčena v kotu prazne celice.

„Ni treba vstajati,“ drugo jutro vstopaje resno reče glavar.

„Tudi ne bom.“

Glavar mu vrže časnik na kolena:

„Preberi pa reci, kaj misliš.“

„Ne berem gnoja. Ne morem gledati uniforme.“ — Če sem pomiloščen? ... ponavlja v sebi in se trese, ne da bi mislil, kako bi to prikrl.

„Odšel bom, ko prebereš časnik.“

„Rekel sem...“ ne konča.

Glavar se smehlja, naslonjen na duri.

Ačim meži in sedi naslonjen na zid. Če sem pomiloščen? Bije po njem nekaj, kar je samo podobno sramu. Glavar brez besede odide.

Potem v tišini požvižgava ječar, poje petelin in kovač udarja ob nakovalu. Na kolienih se mu beli časnik. Ačim dolgo meži, papir šelesti od njegovega drhtenja, čuti težo časnika. Potem se nekako zbere, vstane, prislani uho na duri, ječar požvižgava, kovač tolče po nakovalu, vzame časnik in ga približa snopu svetlobe skozi okence pod stropom.

Razglas o obsodbi radikalnih voditeljev zaradi poskušene atentata na kralja Milana Obrenovića in kovanja zarote, da bi vrgli s prestola dinastijo Obrenovičev. Bere, pa spusti časnik ob nogi, dolgo zamišljeno molči, prebere po nekaj vrstic in spet boljši v nič, imel je prav. Ne boli ga. Pa ne verjame. Časnik laže. Podtaknili so mu lažen časnik, da bi tudi on... Zopet bere. Da. Imel sem prav. Četudi, boli ga. Pašić je izdal svoje tovariše in ponižno prosil kralja oproščenja. Prisega mu zvestobo in podložniško službo. Voditelj stranke — izdajalec! Pa saj to sem vedel! Kakor da mu je tudi ljubo, da je vedel. Gleda po prazni celici. Vrže časnik in pljune nanj. Zakaj so umirali njegovi Prerovčani? Zakaj so umirali Timočani? Zakaj je umrl Adam Bogosavljevič? Zakaj se je bojeval on? Zakaj? Zakaj petindvajset let? Trideset let, zakaj vse? Ostanek je obnemogel sredi celice. To je zdaj samo nenavadno svetla brada in prav tako beli

lasje v neredu. Beli se tudi časnik na počrnelem opečnem podu.

„Zdaj ko si prebral časnik, lahko greš domov. Sna-ha ti je umrla.“

Ačim zasučje glavo in pogleda v glavarja.

„Spodobiti se, da ji prižgeš svečo. Lahko odideš. Na zdravje, Ačim Katić!“ Duri ostanejo odprte za glavarjem.

Kovač naglo in krepko nabija po nakovalu. Razžarjeni drog namaka v vodo in spet udarja s kladivom. Železo tenko ječi.

Vrata celice so ostala odprta. Ven v temo odide še temnejša Ačimova senca. Ječar Raka mu brez besede odpre vhodna vrata in on prvič odide peš v Prerovo, da ga ne vidijo ljudje in nikoli več ta trg. Solze mu drsijo v brado. Zdaj je tudi ta črna.

Niti pes se mu ne oglasi, ko stopi na dvorišče. V novi hiši je luč. Tudi tukaj je prazno. Spreleti ga zona in skuša pospešiti korak do svoje sobe. Ko odpira vrata, se mu zazdi, da tečajji vpijejo. Uprasnje vžgalico. Prekleta Vasilijeva jazbina! — puhne na plamenček. Vse pobere tema. On pobesi roke in glavo na lesene okenske rešetke. Trese se. Sam je na svetu. Vidi luč v novi hiši. Saj ona je umrla!... Toda zakaj gori svetilka ob tem času? Adam! Odide ven.

Na postelji zraven Adama, ki spi, sedi Djordje, glavo je naslonil na posteljno stranico in dremlje. Ačim pristopi. V senci je dečkov obraz videti shujšan in izmučen. Dolgo stoji, potem nasloni obraz ob Adamov vraf. Sliši, kako bje malo srce. Duha mlado otroško kožo. Ačimova drhtavica gnete solze na njej. Niso me hoteli ubiti. Nihče se me ne boji več. Toda ti boš dorastel. Samo tebe še imam, čeprav nisi moj. Nisi moje krvi, toda priimek imaš moj. To je malo. To je veliko. Naučil te bom, da jih boš sovražil.

Zbudi Djordja. Ta se ni niti utegnil dobro predramiti, pa sliši očetov ostr glas:

„Jaz bom pazil nanj. Ti si truden, pojdi in spi. Od-slej bom jaz pazil nanj. Pri meni bo spal.“

Djordje poslušno, preplašeno odide iz sobe. Nikoli doslej še ni videl Ačima, da bi bil objemal njegovega sina.

(Nadaljevanje sledi)

ROK ARIH:

LISI NA PALETI

Portret dveh neznanih. Po navadi zanje ne izgublamo vrstic. Naj bo tokrat narobe

I.

Med podgrajskimi naselji — v samem Podgradu in tudi na znamenjih kuge, vojске in nesreč vseh vrst, ki štrle iz žitnih polj, lahko še srečamo podobarjevo delo. V nas gledajo domači, kmečki obrazi, priplepljeni na postave v sveto pisemskih oblačilih, kakor da so se podgrajski ljudje našemili in preoblekli v halje, toge in si za veselo ali žalostno komedijo navesili oklepce rimljanskih vojščakov (čelade so pravzaprav močno podobne gasilskemu bojnemu pokrivalu). In v nas strmijo v čumnatah še podobe na steklo. Le kdo bi še pomnil ime tistega, ki je v gorski dolini, med temnimi gozdovi, koničastimi vrhovi in vijoličastimi ajdovimi in modrimi lanenimi polji predrzno segel samo po čopiču. In v hudo zamero vsem in prav nakljub se je zdelo ljudem, da si še dolgo niso znali pojasniti, odkod slikarju na podobah toliko prav posebnih bledivijoličastih in modrih ploskev — tam, kjer ni upodabljal niti vode in ne oblakov.

Spomin nanj obuja v ljudeh podobo bornega življenja, ki doleti človeka, če se odmakne poljedelcem, rejcem bogatomočnih živali ali pa tistim, ki strežejo gozdu in tudi tistim, ki so odšli med barabe. (Še je v veljavi, vsaj med starejšim rodod, beseda, ki pomeni le delavca težaka, kakor v krajih tudi še danes ni lahko, če more kdo le barabovati.) Mož, ki si je zamišljal, da mora po svoje ravnati in ga je njegova čud zanesla še dlje od črkoslikarstva in pleskarstva — hotel je živeti le od svojega podobarstva — pa je v vaseh bil že tujek v telesu. — in ko se je poslovil od njih: je bil zanje „mrtev pes pokopan“, kot je to mnogo pozneje rad ponavljal Hans. „Premedel se je,“ so rekali po dolini in zato: bornost, razcapanost, povaljanost, razkuštranost in „življenje za kače“.

Smrdel je po barvah, olju; njegov be-raško kiselkasti duh je dopolnjevala alkoholna izparina. Tudi na svetek. Zanj se ni privezala ne „pavška“ niti deklina, ki je pognala med barabami. Le kakšna točajka ga je sprejela za nekaj noči in še ga je morala ocediti za posteljo; pa iz svojega ga je morala nahraniti. In potem, ali

jo je mogoče zamaknjenec vzljubil ali ji je bil vdan ko pes? In kaj so o točajki marnjali po vaseh? In tako so uživali te-gobo še fajmošter. Med povzdigovanjem so šele opazili, komu je podobna mati božja na stranskem oltarju, ki ga je poslikal zemlji in ljudem odtujeni. Še veselilo se lahko bili, da je deklina iz taberne kmalu zapustila dolino, še preden so lahko farani uganili, kdo je bil sveti podobi model. Zato so si tudi prihranili pridigo o Sodomi...

O njem, ali je bil berač ali ne, so se

prekarjali v tistih dneh, ko ga že ni več bilo. Da ni jemal, da ni hotel vzeti od vsakogar, to so vedeli vsi. Le, če mu je manjkalo pijače, je postal pohleven.

„Možu sem prinesel mošta. Pošiljali pa so me večkrat ponj. Vode niso pili in ko so se po požirku skremžili, so začeli govoriti o južnih krajih in o vinu... da, o vinu in o Italiji,“ je rekel Hans. „Tudi sam sem prepotoval Italijo. Da, te smejte se,“ se je ujezil, ko so se posmihali pripovedovalcu. „Kaj pa umete? Les, les je les. Črv pride vanj in je po njem. In kaj veste o podobah, o kamnih, kjer ostane vse še dolga leta...“

„Povem vam,“ jim je dopovedoval, „taki se ne rodijo več...“

„In ti? Kaj pa ti?“ so zadirčno in žaljivo silili vanj.

„Tudi z mano ni nič,“ je s suho jezo odvrnil. „Tudi jaz ne morem, vem pa, da je bil pravi, resnični podobar.“

„Mi, da ne vemo, kako da je bilo z njim,“ so se oglašali užaljeni. Tedaj so se domislili in kar po spominu poiskali v stroju cerkve, kjer je visela podoba Apokalipse, med nebesom in zemljo, njegovo lice — in zdelo se jim je, da gleda nanje (kakor da je živ) s svojim z oljem prepojenim obrazom, z žalostnimi očmi; — ni ga bilo ne med angeli ne med hudiči. Stal je ves droben, s čopičem in paleto, neda-leč od beračev...

II.

Med podgrajskimi naselji, starimi in mlajšimi, pod gorami in medbrdci, po asfaltni cesti in prašnih kolovozih je hodil človek v platneni izprani uniformi Afriškega korpusa, poln barvnih madežev — s prežvečeno čepico afriškega lovca in z oguljeno platneno torbo...

Ko je stopil v taberno, je zadišalo po barvah in olju in ljudje so vedeli, da Hans, ki se je po dolgih letih v povojnih dneh znašel spet v domačem kraju — šušmarsko opravlja obrt črkoslikarja med njimi. Kadar pa se zasedi, zliva vase (steklenico za steklenico) piva, čeprav ni izbirčen; go-dijo mu tudi mošt, žganje in vino; najbrž si izpira grlo, kjer je že v plasteh zbran prah cest, beleža in barv.

Tistega dne pa je Hans dokončal svoje delo — prebelil in preslikal je krčmarju vso hišo in zdaj se je oglašil k obračunu.

Krčmar — naročnik, čokata možatost na tankih nogah, je povabil moža k durim shrambe — edinim, ki jih pleskar na njihovi notranji strani ni obdelal z barvo. Črna notranja stran prikletnega prostora je služila lastniku za zapisovanje dolgov. Knjiga dolžnikov na durih. V njo so bili s kredo zapisani vsi črkoslikarjevi požirki piva, žganja, mošta, vina. Naročnik je ta čas pod stolpci potegnili črto (ob straneh so bili z datumi zaznamovani še utrujeni črkoslikarjevi dnevi) in začel seštevati svoj izkupiček, ki ga bo odšel od dogovorjene nagrade za celokupno črkoslikarjevo delo. Krčmar je seštevati polglasno, opremljen z dobrim spominom za različne priložnosti. Ob zapisu o popitih steklenicah, vrčkah in „glažekih“ raznih pijač je znal obuditi v možakarju podobo na pol urice, ko je ba-je predahnil in zvrnil vase peneče se hladno pivo. Prinesel mu ga je naravnost iz kleti. „In da se ne bi izkadilo najboljši, si jo po navadi popil, ne da bi potreboval kozarec.“ Krčmar je enako pomnil večerni delopust, ko sta se Hansu pridružila še čevljar Tevžej in mizar Lipej. „Popili ste toliko piva, da ste iz steklenic sestavili še tisto kljukasto spako — zlomljeni križ. Znaš pa Hans, se je podobikal krčmarjev glas. „Tisto posnemanje in poveljevanje...“ Krčmar je bil v skrbeh, kako bo opravil obračun. Nič, ljudi je treba pohvaliti, to je zastoj, je vedel.

Mož v opackani uniformi pa je segel za svojim vodičem in zaslišal najprej tuje, divje kričanje. Spet je zagazil v žolti pesek afriških bojnih poljan: Afrika Korps... eins, zwei, drei... ja... ja..., die Ka-

meraden marschieren... Zdaj je slišal še sebe. Njegov hripavi glas, kakor da gre za trebušni govor, je oponašajoč podčastnika potihoma kričal histerična povelja, z rokami in steklenico je posnemal reglanje strojnic: halt, halt..., ja, ja die Kameraden, die marschieren...

Krčmar je vse to že poznal, dostikrat ga je že slišal in vendar je moral človeku priznati, da zna kar dobro uprizoriti lajež hitlerjeve soldateske. Krčmar ni bil vojak v tej vojni in vojaščine ni maral.

„Spet začenojajo,“ je rekel. „Zbirajo se s kolajnami in korakajo. Spominska srečanja!“

Hans je potegnil iz steklenice in buljil v ploskev, ki je bila popisana s kredo. Afriški odmevi so izginjali pred izginjajočim število njegovega zaslužka, od katerega je odštel naročnik zdaj seštevke njegovega zapitka.

Krčmar se je, kakor v ljudski igri, ujezil nad dedcem, ki vse sproti zapije. Ko pa se je zdaj domislil, da je pijanemu črkoslikarju in njegovi družbi že iz navade zaokrožal zapitek vedno navzgor, je preneh-al za čas z narejenim godrnjanjem: za

hipec neprijetnosti mu je spotaknilo govor. Takoj pa se je zbral in z nejevoljo odgnal misel na suhljatega črkoslikarjevega otroka in njegovo ženo, ki jo je možakar menda pripeljal semkaj celo iz Pariza. (Baba neumna, zakaj pa je šla za njim.)

Da, tudi Hans se je domislil žene in otroka. Vse zadnje dni ju je tolažil z današnjim obračunom...

Hans, kje so sobote, ko si se vrnil in se umil, se sveže preoblekel, ko Jeanne ni bila ovelost, ki jo zavržemo. Stopil si v bistro*) na ostrige in na kozarček gostega, črnega vina. In po bogati jedi sta ležala... ohoho... Tedaj si še vedel živeti. Obrt pa je donášala tudi še med vojno. Če te ne bi iztaknili in vpoklicali. Hans, ne prekli-

*) bistro — pivnica

njaj jih! Odšel si, kakor da so ti zrastle rogovi — s čredo, ki si je nadela prastaro bojno nalijeje. Kako si mogel ti, ki nekaj daš nase in na podobe, iti z njimi! Prišla je z otrokom za teboj. Na večer jima boš prinesel borni ostanek, ki ti ga bo na pol podaril ta na pretanke noge nasajeni kos gostilničarjevega mesa. Ta zamašek na zobotrebcih. Kako naj doume? Vase tlači dan za dnem le krompir in zaseko. Školjko si mu naslikal na steno? Bolje bi bilo, da bi upodobil ovna na ražnju. Tu živijo kmetje s širokimi vratovi, z vrčki mošta in piva in ne jedci ostrig. Kam si se vrnil, Hans? Ins liebe Vaterland, in die Heimat, ki vsa široka otepa zaseko. In ti nimaš ne za svoje in ne zase niti tistega, kar lahko ponudi njena gorata njiva. In tvoja laž o domovini se je za Jeanne, za otroka in še zate izcimila v slabo napihnen svinjski mehur.

Francozinje pravzaprav niso slabe žene, če vzdržijo s takšnim lotrom*) je razmišljal krčmar. Moral mu bom nekaj primakniti, že zato, da ga spravim iz hiše.

„V gostinski izbi sem naslikal podobo jezera z otokom, pa školjko in južno obalo, pokopališče s cipresami in gore, pokrite s snegom...“ je momljal Hans ves majhen ob majhnem izkupičku, katerega vsoto je zdaj že izračunal z duri.

„Dal ti bom več, kot sva bila v zmenku,“ je ves nejevoljen nase (da popušča v svoji trgovski navadi) rekel krčmar. Boren vrag je, naj mu bo. In krčmar je enkrat ob lastnem izdatku zaokrožil narobenavzdol — in prekosil s tem samega sebe. Tiste steklenice, ki jih je po starem običaju vseh krčmarjev pripisal že opijanjeni družini, tokrat ne bodo dale svojega. „Pa sva bot...“ je rekel in prinesel še steklenico za poravnava.

Tedaj pa se mu je Hans zaupljivo oddolžil in začel spet svojo staro pripoved o podgrajskem podobarju:

„S teboj se še lahko pogovorim. Ne, z drugimi ne. Da, vsi bi radi imeli podobe. Za onega, ki pa leži tam zgoraj,“ pokazal je na grič, kamor ponesejo drugega za drugim, „za onega niso nasuli niti gornile. Kamen in ime nanj sem poslikal! Ko je še zmožgal narediti podobo, so mu dali za pijačo, da... Tudi jaz bi bil lahko pravi podobar, videl sem Italijo, Pariz, Afriko in naslikal sem ti v izbi školjko, jezero, morje, gore, pokopališče, ciprese in otok, da bodo zadovoljni — in naslikal sem zanj v kamen njegovo ime in še za vas nekaj v zlatih črkah, kakor v bukvicah: Tu počiva pravi podobar / Ruše mu niste nasuli / Dolgo ne boste umeli njegovih podob / Človek živi in umrje in je ko mrtev pes pokopan...“ Krčmar je preslišal možakarjevo marnje.

Med podgrajskimi naselji, mimo Podgrada, med žitnimi polji se je potem od-majal Hans v svoji izprani uniformi bivših bojnikov afriškega korpusa, dišal je po oljnih barvah. Mož je bil nezadovoljen, pa z obračunom ni slabo opravil. Hans je še enkrat potipal šop bankovcev. Plačilo? Otrok bo jedel. Jeanne? Njej ni nikoli dovolj. Krčmar ga je obdaril? Ne, odjenjal je le pri goljufiji. „Le pij,“ je rekel. Moral bi mu odbiti. „Zahvalim,“ bi mu moral reči; Hans, tudi ti si mrtev pes pokopan, je dopovedal sam sebi, obstal in si obrisal žejno slino s kotička ust.

Z daljave ga je bilo videti kot liso iz nanešenih, že pomešanih barv na paleti karantanskega podeželja.

*) loter — lutrski.

ZA DOBRO VOLJO

COPATARJA

»Zadnjič sem bral, da so mnogi slavni ljudje imeli hudobne žene. Na primer Sokrat, Dürer, Guttentberg itd.«

»Vidiš, prijatelj, kako bova šele midva slavna...«

ZAMENJAVA

»Ljuba sosed, bi lahko spekli kolač v vaši masti? Drugič boste pa vi lahko skuhal vašo gnjat v mojem zelju.«

SREČA

»Verjemite mi, da sem imel v življenju neverjetno srečo z ženskami.«

»Kako pa, da ste vendar ostali samec?«
»Saj v tem je ta moja neverjetna sreča.«

POZNAVALEC V KNJIGARNI

»Rad bi kako zanimivo knjigo.«
»Želite Zadnje dneve Pompejev?«
»Prav. Samo povejte mi prej, od česa je ta družina umrla.«

ZADNJA ŽELJA

»Eh, gospodje zdravniki, sam vidim, da sem hudo bolan, vi pa ne morete ugotoviti, kaj mi je. Zato bi vas lepo prosil, da me po smrti raztelesite; bom vsaj vedel, od katere bolezni sem umrl.«

Razdelili smo 52 nagrad za jubilejno nagradno križanko s slikovno uganko

Žrebanje nagrad za jubilejno nagradno križanko s slikovno uganko je mimo. To ni bila jubilejna križanka le zato, ker smo jo objavili v slavnostni 1000. številki »Slovenskega vestnika«, marveč še posebno jubilejna po številu vposlanih rešitev. Marsikdo, ki je te dni prišel v uredništvo, je začuden spraveval, ali je mogoče, da je med bralci našega lista toliko zanimanja za reševanje ugank. Res, prejeli smo toliko rešitev, da je bilo kar precej dela s pregledovanjem. Pri tem smo se ravnali po zelo strogih in dosledno objektivnih načelih ter izločili vsako rešitev, ki ni bila popolnoma v redu; usoda je doletela celo take, pri katerih je bilo očitno, da so se samo vsled površnosti pri izpolnjevanju vrinile malenkostne napake. Toda pravičnost je najboljšje merilo in tega smo se držali.

Križanka sama na sebi res ni bila težka, kljub temu smo prejeli precejšnje število nepravilnih rešitev. Po zaključenem pregledu lahko ugotovimo, da sta delala največ težav francoski kipar Rodin ter beseda »misticizem«. Ker pa so lepe nagrade vredne nekoliko truda, smo namenoma vključili tudi nekaj težjih besed, pri katerih je ta ali oni reševalec prehitro vrgel puško v koruzo in »pokopal« upanje na nagrado.

Toliko o križanki.

Še trši oreh pa je bila slikovna uganka. Pri njej se je spotaknila pretežna večina reševalcev in le 42 jih je ostalo, ki so premostili tudi to oviro ter prejme vsak od njih po eno lepo slovensko knjigo kot priznanje za to, da hodi z odprtimi očmi po svetu, še posebno po glavnem mestu svoje ožje domovine. Slika namreč ni bila narejena nekje na sončnem jugu, kjer so palme vsakdanji pojav, marveč kar lepo pri nas doma, v Celovcu. Ravno palma pa je očitno najbolj zavajala v ugibanja. In mnogi, premnogi so se dejansko pustili zvoditi na zgrešena pota in so kot rešitev navajali vse mogoče in ne-

Jubilejna nagradna križanka

Ko smo iz vseh vposlanih rešitev izločili tiste, ki zaradi ene ali druge pomanjkljivosti niso prišle v poštev za nagrade, smo preostale pripravili za žrebanje. Potem je spregovoril žreb, to muhasto sredstvo sreče, ki ne pozna pristranosti, ne prijatelja, ne sorodnika, marveč odloča neprizadeto, objektivno, enako upoštevajoč vsakogar. Zato je njegova sodba tudi pravična, nepreklicna. In razsodil je takole:

1. nagrada — 14-dnevno bivanje ob morju: **Oto Mastnak, Dunaj, II. Blumauergasse 10/19.**
2. nagrada — 300 šilingov: **Matevž Wieser, Slovenji Plajberk.**
3. nagrada — 150 šilingov: **Franc Hanlin, Cirkovče, p. Pliberk.**
4. nagrada — enoletna naročnina »Slo-

Slikovna uganka

Pri slikovni uganki smo za vsako pravilno rešitev obljubili nagrado v obliki lepe slovenske knjige. Zato tukaj ni bilo treba žrebati, marveč navajamo po abecednem redu imena oseh, ki so poslali pravičen odgovor:

Aichholzer Vida, Sp. Dobje, p. Loče; **Andrejčič Kati**, Bistrica v Rožu; **Boštjančič Alojzija**, Branča vas, p. Bilčovs; **Breznik Milena**, Celovec, Völkermarkter Ring 9; **Buch Joško in Nani**, Strandhotel Harrich, Otok; **Einspieler Antonija**, Podravlje; **Einspieler Jože**, Loče, p. Št. Ilj ob Dravi; **Einspieler Leni**, Stranje, p. Bilčovs; **Gajšek Mirko**, Maribor, Sokolska 96; **Gasser Toni**, Kajzaze, p. Bilčovs; **Hanin Franc**, Cirkovče, p. Pliberk; **Hanin Janko**, Vidra vas, p. Pliberk; **Hartmann Valentin**, Klopini, p. Škocijan; **Januš Gustav**, Sele-Zg. Kol, p. Borovlje; **Jelen Dragica**, Bistrica v Rožu; **Kežar Bela**, Beljak, Bahnhofstrasse 7; **Kežar Janez**, Horce, p. Št. Vid v Podjuni; **Kolenik Lipej**, Podljubelj; **Kolenik Milka**, Cirkovče, p. Pliberk; **Kropnik Martin**, Bilčovs; **Krušič Pavel**, Bilčovs; **Kušej Štefan**, Blato, p. Pliberk; **Mack Franc**, Grablje, p. Pliberk; **Meisterl Katarina**, Brde, p. Kotmara vas; **Murko Franc**, Brde, p. Kotmara vas; **Ogris Karl**, Bilčovs; **Ogris Janko**,

mogoče kraje ter zgradbe zlasti iz krajev ob morski obali, deloma pa tudi z Dunaja (na primer parlament, Belvedere, Schönbrunn itd.) ter iz drugih evropskih mest, medtem ko so drugi enostavno pustili tozadevno vprašanje brez odgovora. Končno je ostalo razmeroma zelo majhno število tistih, ki so pravilno ugotovili, da predstavlja slika del Mestnega gledališča v Celovcu. Kakšno presenečenje, kajne?!

Tudi to je še treba povedati: Čeprav smo v uvodu h križanki in uganki izrecno zapisali, da bomo pri nagradah upoštevali samo tiste rešitve, katerim bo priložen posebej v ta namen predvideni kupon, se številni reševalci tega navodila niso držali. Take rešitve smo vnaprej izločili, čeprav so bile drugače morda popolnoma v redu. Kajti red mora biti in kar velja za enega, mora biti obvezno tudi za drugega.

Zdaj vas pa ne bomo več držali v negotovosti, saj gotovo že vsi nestrpno čakate na sporočilo, kdo je tisti srečni, ki mu bo »Slovenski vestnik« omogočil 14-dnevno bivanje ob morju in kateri reševalci prejmejo ostale nagrade.

venskega vestnika": **Janez Kežar, p. Št. Vid v Podjuni.**

5. nagrada — polletna naročnina »Slovenskega vestnika": **Jože Einspieler, Loče, p. Št. Ilj ob Dravi.**
6. nagrada — pet slovenskih knjig: **Milena Breznik, Celovec, Völkermarkter Ring 9.**
7. nagrada — štiri slovenske knjige: **Antonija Einspieler, Podravlje.**
8. nagrada — tri slovenske knjige: **Franc Murko, Brde, p. Kotmara vas.**
9. nagrada — dve slovenski knjigi: **Frančiška Sluga, Št. Lenart, p. Rikarja vas.**
10. nagrada — ena slovenska knjiga: **dipl. Irg. Andrej Milonig, Celovec, Miss-talerstrasse 28.**

Bistrica, p. Št. Jakob v Rožu; **Schellander Marica**, Bistrica, p. Št. Jakob v Rožu; **Uranžek Maks**, Libeliče pri Dravogradu; **Velik Marta**, Sele-Kol, p. Borovlje; **Weiss Krista**, Št. Janž, p. Svetna vas; **Weiss Zorka**, Celovec, Kinkstrasse 60a; **Wieser Matevž**, Slovenji Plajberk; **Zagar Zofija**, Brde, p. Kotmara vas.

Vsem reševalcem se zahvaljujemo za sodelovanje, medtem ko naj bo tistim, ki so tokrat ostali »praznih rok«, v tolažbo obljuba, da bomo ob priložnosti spet objavili uganko z nagradami. Tokratne nagrajence, katerim hkrati tudi čestitamo, pa prosimo, da nagrade dvignejo v uredništvo vsaj do konca tega meseca, kajti razpošiljanje po pošti bi povzročilo previsoke stroške.

Zdaj pa predvsem za tiste, ki se jim ni posrečilo pravilno rešiti križanko s slikovno uganko, navajamo še pravilne rešitve:

Jubilejna križanka

V o d o r a v n o : 1. opustiti, 8. sprevodnik, 16. mlako, 18. Nazor, 19. ve, 21. ako, 22. Koroška, 26. lek, 27. ar, 28. oni, 30. Karavanke, 32. Udo, 33. bala, 34. Rodin, 35. Leona, 36. greš, 37. oko, 40. alk, 41. do, 42. si, 43. RA, 45. ai, 46. sli, 47. Ana, 49. Lunik, 50. panos, 51. Eva, 52. oda, 53. as, 55. at, 56. Ra, 57. ko, 58. fin, 60. nov, 61. rtič, 62. roman, 67. ljak, 71. rase, 72. one, 74. Velikovec, 77. sen, 78. no, 79. era, 81. Celovec, 82. Ali, 84. cc, 85. anoda, 87. Olimp, 89. antifiziš, 90. misticizem.

N a v p l e s n o : 1. Osvobodilna fronta, 2. um, 3. sla, 4. tako, 5. oko, 6. te, 7. tvoril, 9. pikne, 10. en, 11. val, 12. ozek, 13. dok, 14. NR (Naš rod), 15. koroškim Slovencem, 17. nov, 20. enako, 22. kad, 23. ran, 24. žal, 25. ako, 27. Adela, 28. ilo, 30. ko, 31. en, 32. ura, 38. stikati, 30. prapori, 42. sliva, 44. anoda, 46. sno, 48. Ana, 54. silno, 57. kosce, 59. nie, 60. nar, 63. OY, 64. mec, 65. Aleks, 66. Nil, 67. lov, 68. iveri, 69. jec, 70. AC, 73. grof, 75. kos, 76. klic, 79. eni, 80. Ada, 82. ali, 83. at, 86. AŠ, 87. ot, 88. PZ.

SLIKOVNA UGANKA

Mestno gledališče v Celovcu.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutrnja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 5. 8.: 8.00 Naš hišni vrtil — 14.15 Pozdrav nale — 15.50 Za filateliste — 16.00 Pozdravljeni! — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Melodije z Dunaja — 19.00 Daber večer, dragi poslušalci — 20.15 »Cigan baron«, opereta.
Nedelja, 6. 8.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Popevke — 11.00 Koncert na prostem — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Lovska ura — 14.30 Pozdrav nale — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Šport — 20.15 Mali komadi velikih mojstrov — 20.30 »S tujim perjem«, parodije — 21.39 Pozdrav z Dunaja — 22.15 Plesna glasba.
Ponedeljek, 7. 8.: 8.15 Glasba mojstrov — 15.00 Posebej za Vas — 15.45 Knjižni katiček — 18.25 Za Vas? Za vse! — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Daber večer, dragi poslušalci — 20.30 Za kulisami glavne sezone — 21.00 Doma v moji hišici.
Torek, 8. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.10 Orkestrski koncert — 14.45 Mladinski referat — 15.30 Komorna glasba — 18.00 En mesec deželne politike — 19.00 Daber večer, dragi poslušalci — 20.15 »Druga možnost« radijska igra — 21.30 Zbrane melodije.
Sreda, 9. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Kon-

RADIO PROGRAM

certna ura — 15.00 Glasba za mladino — 18.15 Pomoči je vsakdo potreben — 10.00 Daber večer, dragi poslušalci — 20.15 Salzburške slavnostne igre.
Cetrtek, 10. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.10 Orkestrski koncert — 13.30 Mala melodija — 14.45 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji: Ludwig Skumautz — 18.00 Kulturne vesti iz Koroške — 18.20 Oddaja zbornice kmečkih delavcev — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Otvoritev koroškega velesejma — 19.15 Daber večer, dragi poslušalci — 20.15 Zaščita pred neurjem nekaj in danes — 21.00 Zveneča alpska dežela.
Petek, 11. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Mali koncert — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 17.10 Dunajska tradicija — 19.15 Daber večer, dragi poslušalci — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.
Sobota, 5. 8.: 8.00 Prosimo, prav prijazno — 9.20 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 13.35 Slavni umetniki — 14.40 Tehnični razgled — 17.10 Slavnostne igre v Avstriji — 17.40 Ljudstvo in domovina — 19.35 Dobro zabavo pri sprehodu po evropskih prestolnicah.
Nedelja, 6. 8.: 8.05 Za mlajše semestre — 9.00 Operni koncert — 10.20 Od dežele do dežele: Ljudska glasba iz Avstrije — 11.00 Salzburške slavnostne igre — 13.10 Za avtomobiliste — 14.15 »Humor na Dunaju« — 18.35 Pariz in njegove zvezde — 19.00 Teden dni svetovnega dogajanja — 19.45 Ob lepi modri Danavi — 20.30 Salzburške slavnostne igre.
Cetrtek, 10. 8.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Glasba in lekočem traku — 13.30 3. simfonija Čajkovskega — 14.35 Avstrijska lirika: Hermann Hakel — 16.00 Drugi

OBVESTILO

Dentistka **Helene Galle**, Celovec, Bahnhofstrasse 38 se je vrnila z dopusta in od 4. avgusta dalje spet ordinira ob običajnih ordinacijskih urah.

Časi, drugi gostje — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Rilmí Latinske Amerike — 22.15 Zvečer pa zapletemo.
Petek, 11. 8.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Zato je ob Renu tako lepo — 19.30 Radijska igra — 21.00 Večerni koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 6. 8.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 7. 8.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Iz znanosti in tehnike. 18.00 Poča k smislu življenja.
Torek, 8. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Balje je pazili kot zdraviteli se. (O boljšnih nosa)
Sreda, 9. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Za ženo in dekle. — Kar želite, zaigramo.
Cetrtek, 10. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Iz zakladnice spominov.
Petek, 11. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Zbori pojejo.
Sobota, 12. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 Zdaj smo delo dokončali...

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 5. 8.: 14.45 Pajeta Jelka Cvetičar in Majda Sepe — 15.30 Tržaški abiski: Nabrežina — 18.30 Iz del slovenskih avtorjev — 19.30 Žena in dom — 20.30 Teden v Haliji — 20.40 Slovenski oktet — 21.00 »Srečanje na pol poti«, veseloigra — 21.35 Koncertni valčki.
Nedelja, 6. 8.: 9.00 Kmezijska oddaja — 9.30 Slovenski zbori — 11.30 Za najmlajše — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 Ansambel Silva Tamjeja — 17.00 Obzornik filmskega sveta — 18.00 Turistični razgledi — 19.00 Nedeljski vestnik — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 22.00 Nedelja v športu.
Ponedeljek, 7. 8.: 18.30 Iz del avtorjev Julijske Benečije — 18.50 Pianistka Silva Hrašovec — 19.30 Znanost in tehnika — 20.00 Športna tribuna — 20.30 Richard Strauss: »Kavalir z rožo«, opera.
Torek, 8. 8.: 19.00 Olabena skrinjica, oddaja za mladino — 21.00 Za kulisami druge svetovne vojne: Ja-

panska na predvečer ka'strofe — 21.30 »Kavalir z rožo«, opera.

Sreda, 9. 8.: 13.30 Z glasbenih festivalov — 18.30 Orkester Tržaške filharmonije — 19.05 Uspavanje raznih narodov — 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih — 21.00 »Veseli vladar«, veseloigra.

Cetrtek, 10. 8.: 13.30 Godalni orkestri — 19.10 Folklor z vsega sveta — 19.30 Beleške študenom na počitnicah — 21.00 Znani dirigenti — 22.10 Umetnost.

Petek, 11. 8.: 13.30 Glasba po željah — 18.30 Iz opere Gershwin »Porgy in Bess« — 18.55 Mirkovi samospevi — 19.10 Komorni jazz — 19.30 Oblednica tedna: Porod južnoameriških držav pred 150 leti — 21.00 Gospodarstvo in delo — 21.15 Opera glasba — 22.00 Garibaldijski pisatelj.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmezijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 5. 8.: 8.30 Pionirski tednik — 9.00 Z glasbo od Mediterana do dežel polnočnega sonca — 12.00 Manj znane narodne pesmi — 13.30 Domače glasbene starožilnosti — 14.35 Voščila — 16.00 Humoreska — 16.40 Moški zbor »Grafika« — 17.15 Orgle in orglice — 18.00 Operni koncert — 18.45 Okna v svet — 20.00 Domače viže za uvod v sobotni večer — 20.20 Radijska komedija — 21.05 Za prijatelje konec tedna.

Nedelja, 6. 8.: 6.00 Jutranji pozdrav — 7.15 Pihalni orkester izraelske armade — 7.35 Godalni orkestri in

naši pevci zabavne glasbe — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.37 Skladbe za otroke — 8.52 Lepe melodije — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 10.00 Še pomni'e, tovariši — 10.30 Po domače — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Bučar: Belokranjske pisanice — 14.15 Voščila — 15.30 Majhen mozik melodij — 17.00 Športno popoldne — 20.00 Zabavni zvoki za vse — 21.00 Športna poročila — 22.15 Plesna glasba.

Ponedeljek, 7. 8.: 8.05 Renesančne zborovske skladbe — 8.45 Ruske popevke — 9.00 V svetu opernih melodij — 10.15 Zvočna mavrica — 11.30 Za mlade slovenske skladatelje — 12.00 Tone Petrovčič poje slovenske narodne — 13.55 »Lepa Vida«, baletna glasba — 14.35 Od Triglavca do Ohrida — 15.40 Iz filmov in glasbenih revij — 16.00 Naši popolniki na tujem: Tone Pavček: »V Gruziji« — 16.20 Majstri petja ter instrumentalne igre — 17.15 Šoferjem na pot — 18.00 Iz opere Halka Stanislava Moniuszka — 18.40 5 knjižnega trga — 20.00 Panorama zabavnih melodij — 21.05 Z dubrovniškega festivala.

Torek, 8. 8.: 8.05 Opera glasba — 8.30 Oddaja za otroke — 9.40 Ženski zbor »Franca Prešern« iz Kranja — 10.15 Pri jugoslovanskih skladateljih — 11.00 Pevca Jasna Benedek in Krsta Petrovčič — 11.15 Branje za vroče dni: Gagarinov spomini — 11.35 Violina in harfa — 12.00 Veseli planjarji — 13.30 Iz Verdijevih oper — 14.35 Voščila — 16.00 Počitniška zgodba — 16.20 5 sprejemnikom na dopust — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Od plesišča do plesišča — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Zbor »Branko Krstanović« iz Beograda — 20.30 Radijska igra — 21.22 Orkester Slovenske filharmonije — 22.15 Hrvatske skladbe iz dveh stoletij.

Sreda, 9. 8.: 8.30 Počitniško popotovanje — 9.00 Pessler glasbeni spored — 9.35 Slavni pianisti pretoklosti — 11.40 Georges Bizet: Arležanka, suita — 12.00 Trio orglic — 13.30 Vojška godba — 13.55 Amerika, južna in severna — 14.43 Slovenske zborovske pesmi — 16.00 Radijska univerza — 16.15 Koncert po željah — 18.15 Pevka Lola Novakovič — 18.45 Šport in športniki — 20.00 Popevke in zabavni zvoki — 21.00 Puccini: »Seestra Angelika«, opera.

Cetrtek, 10. 8.: 8.30 Oddaja za cicibane — 10.15 Od arije do arije — 11.15 Branje za vroče dni: Gagarinov spomini — 11.35 Poljska in češka zabavna glasba — 13.30 Orkestralni miniaturo — 14.35 Voščila — 15.40 Iz belokranjske folklorne zakladnice — 16.20 Odlomki iz ruskih oper — 17.15 Holandska pihalna godba z mednarodnimi koračnicami — 17.30 Turistična oddaja — 18.00 Jazz na koncertnem odru — 18.45 Poletni kulturni zapiski — 20.00 Cetrkov večer domačih pesmi in naprevov — 20.45 Hammond orgle — 20.50 Literarni večer — 21.30 Orkester Slovenske filharmonije — 23.05 Posnelki II. jugoslovanskega festivala jazza na Bledu.

Petek, 11. 8.: 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Počitniško popotovanje — 8.45 Orkester Zagrebške filharmonije — 9.00 Operne melodije z jugoslovanskimi solisti — 10.15 Za zabavnimi melodijami po svetu — 11.00 Glasba Friderika Chopina — 11.40 Otraci pozdravljajo — 11.00 Trio Slavka Avsenika — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Kmečka godba in Vaški kvintet — 13.55 Operni baleti — 14.35 Popevke se vsrlijo — 15.40 Slovenski oktet — 16.00 Športni tednik — 17.15 Koncert za vas — 18.15 Ljudska glasba raznih narodov: Bolgarske ljudske pesmi — 20.00 Zabavni zbori — 20.15 Tedenki zunanje-politični pregled — 20.30 Iz del Antonina Dvoraka — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.15 Godala v noči — 22.35 Moderna plesna glasba — 23.05 Od Soče do Vardarja (jugoslovanska komorna glasba).

TELEVIZIJSKI PROGRAM

V s a k o d n e v n a o d d a j a : 20.00 Cas v sliki. Oddaja Cas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 6. 8.: 17.00 Za otroke — 17.30 Svet mladine — 18.00 Za družino — 18.30 Sedem dni dogodkov — 20.00 »Panama«, dokumentarni film — 20.30 »Romeo in Julija«, balat.

Ponedeljek, 7. 8.: 19.30 Hišni koledar za mesto in deželo — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Enaindvajset — 21.30 Film o Hirošimi.

Torek, 8. 8.: 19.30 Za gospodinjstvo — 20.20 »Smrtna tajnost«, film.

Sreda, 9. 8.: 17.00 Za otroke: Listama po slikanici — 17.25 Za otroke: Športni ABC — 17.55 Za družino — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 »Pota naključja«, komedija.

Cetrtek, 10. 8.: 19.30 Šport — 20.30 »Fra Diavolo«, opera.

Petek, 11. 8.: 20.20 »Rihmus 1961« — 21.20 »Živo vesolje«.

Sobota, 12. 8.: 19.30 Kaj vidimo novega — 20.20 »Indija«, dokumentarni film — 21.00 Podeželjska veseloigra.